

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ ΙΘ' (ΕΞΑΜΗΝΟ Α')

Ἀθήνα, 1 τοῦ Γενναρίου 1922

ΑΡΙΘ. 752 (ΦΥΛ. Ι)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΥΡΙΑΞΙΣ : Ἀπάνω σ' ὅσα πέρασαν

Β. ΡΩΤΑΣ : Μπαλάντα

ΜΠΕΤΙΝΑ : Καημός

ΛΥΡΑΡΗΣ : Δημοτικό.

Κ. ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ : Ἀνέκδοτα γράμματα πρὸς τὸν Ντερίνεριχ (συνέχεια)

Κ. ΑΘΑΝΑΤΟΣ : Γκέλ.

ΦΙΛΗ Κ. ΒΑΤΙΑΗ : Χαρά.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ : Ὁ Μπωντελαίρ και ὁ Χάινε.

ΧΡ. ΜΟΥΙΝΟΣ : Ὁ ρομαντισμός τοῦ Φλωμπέρ.

ΑΓΗΣ ΛΕΒΕΝΤΗΣ : Χριστούγεννα.

ΣΙΤΣΑ ΚΑΡΑΓΕΩΡΓΑΚΗ : Χτύπη ζωή...

Ο ΝΟΥΜΑΣ : Φαινόμενα και Πράγματα.

ΒΟΛΙΩΤΗΣ : Μιά ἐσπερίδα.

Φί Γ. ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ : Ἡ ἀλλαγὴ τῶν γεωργ. ὀνομάτων τῆς Θράκης.

ΝΤΟΡΑ : Περήφανα ἀρμονισμένοι ἀχοί.

ΘΑΛΑΣ ΑΦΡΟΣ : Περαισμένα χειμωνιάτικα.

ΑΘΗΝΑ Ν. ΤΑΡΣΟΥΛΗ : Χειμώνας.

Κ. ΤΡΙΚΟΓΛΙΔΗΣ : Ὁ Στρατηχόζας.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΖΩΗ : Νεοελληνική

Φιλολογία.—Ξένη φιλολογία. Ξένα περιοδικά.—Χωρίς γραμμοτόσημο.

ΑΠΑΝΩ Σ' ΟΣΑ ΠΕΡΑΣΑΝ

Ὅπου ρημάδι, χάλασμα, θλιμμένο ἐρημοκλήσι
κι ὄπου δρομάκι σέρνεται, μὲ τὰ σβησμένα ἀχνάρια,
κάτι ἀπὸ μέγα στάθηκε. Καὶ κάτι θὰ μιλήσει.
Θαροῶ μιά βούλα. Μιά γραφή. Μιά σαύρα στὰ χορτάρια.

Μιά πίστη, ποῦ εἶταν δύνομη, λιποψυχαίει στὴν πλῆθα.
Καὶ μιᾶς ἀγάπης τῶνερο τὸ χαλασμὸ ὁμορφαίνει.
Σβυστὴ γωνιά, τὴ στάχτη σου τρέμει κι' ὁ νοῦς μου, σπύθα.
Πάντα, καιρέ, ἢ λαχτάρω σου μὲ τὴ ζωὴ ν' ἀξάινει !

ὦ ! τῆς ὑδρίας συντρίμματα, τὸ χέρι ὁ πόνος τρέμει.
Κοντὰ σου βρύση, κι ἂν δὲν πιῶ, μὰ θέλω νὰ ρωτήσω.
Πικρό, δραχνένιο κέντημα, γιατίὰ μὲ τὴν ἀνέμη,
σὲ στοίχισε ἢ ἀγάπη μου. Στὸ φῶς καὶ λάμπεις πίσω.

Ἄπλὰ ἢ σοφά, μὰ δένονται λαμπρὰ, τὰ ὄσα περνοῦνε
μὲ τὸ σεβασμιο τᾶγγιγμα τῆς Μοίρας, ποῦ ἴδια ξαίρει
νὰ θανατώνει. Κ' ἐνωσα οἱ καιροὶ νὰ καρτεροῦνε,
πρὸς τὴν καρδιά μου ἀπλώνοντας τὸ ματωμένο χέρι.

Καμπάνα τῆς παλιᾶς ζωῆς, ἔτσι βαθειά μου φτάνεις,
σὰν κάποιο ν' ἀποχαιρετᾶς κι ἄλλον νὰ κραῖξεις νᾶρτει.
Λές, ξαίρεις τὸ κρυφὸ ψυχὴ, καὶ τὴ φωλιά σου κάνεις
πάντα στὴ στέγη τὴν παλιᾶ, σὰν τὸ πουλι τοῦ Μάρτη.

Ἐδῶ τὸ δεῖλι ἀκκούμπησε. Κι ὄλα χλωμάζουν. Κι ὄλα
στὴν ὄψη παίρνουν τῆς ζωῆς τὸ γέλιο τοῦ θανάτου.
Ἐγειρε ἢ Νιότη. Κ' ἢ αὐγὴ, γελώντας, ποῦ ἐρροβόλα,
θλιμμένη σκύβει στὸν γκρεμὸ, τὸ φῶς ποῦ ἀδράχνει κάτω.

Φτωχὸ ρημάδι, χάλασμα, παλιὰς χαρὲς μου πλήθεια,
σὰν ἀπὸ σὰς τὸ εἶναι μου. Σὲ σὰς καὶ θάρσθω πάλι.
Βγαίνει, θαροῶ, καὶ τὰ παλιά, σὰ λέω, τὰ παραμύθια
καὶ μὲ κοιτάει ἐγα φάντασμα, κοιτώντας τὸ κεφάλι.

ΚΥΡΙΑΞΙΣ

Μ Π Α Λ Α Ν Τ Α

ΣΤΗ ΜΝΗΜΗ
ΤΟΥ ΑΝΤΡΕΑ Π. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗ
Ἀνθολογ. τοῦ Πυροβολικοῦ

Κὺρ λοχαγέ, κὺρ λοχαγέ,
Σιγά, φυλάξου λίγο,
Γι' ἄφησε μᾶς μπροστά, καλέ,
Τὸ χάρο ἐδῶ ξανοίγαι.

Καββάλα ἀπόψε στὸ φαρί,
Στ' ὄνειρο Ἀγιώργη σ' εἶδα,
Φυλάξου ἢ μοῦρα μὴ σ' εὐρεῖ—
—«Μπροστά γιὰ τὴν πατρίδα!»—

—«Μὴ βιάζεσαι, κὺρ λοχαγέ,
Τὴ ζήση νὰ χηρίσης.
Ἄκου τὸ γέροντα κ' ἐμέ—
—«Κι ἀνόμα θές νὰ ζήσεις;—

—Στὸ σπῖτι τέσερα παιδιὰ,
Χαρά μου, βιός, ζωὴ μου,
Μοῦ τὰ χαρίζει ἡ Παναγιά;
Φτάνει ἢ στερνὴ πνοή μου:

Ἄ,τι καλὸ κι' ὄ,τι κακὸ
Μοῦ γράφει, τὸ προσμένω.
Μὰ δυὸ φορὲς γιὰ σένα ἐγώ,
Κὺρ λοχαγέ, πεθαίνω.

Γιατ' εἶσαι νιὸς κ' ἔχεις καρδιά,
Κ' ἔχεις γλυκὸ τὸ στόμα
Καὶ λιγερὴ κορμωστιασιά
Τριανταφυλλένιο χρώμα.

Κι ὅπως ἀστράφτει σου ἡ ματιὰ
Φωτιὰ καὶ καββαλάρης

Καθὼς στητὸς κοιτὰς μακριὰ
Τὸ δρόμο, ποῦ θὰ πάρεις.

Δὲν ξέρω πῶς νὰ σοῦ τὸ εἰπῶ,
Μπροστά στὴν τόση χάρι,
Ἐσχῶ τοὺς ὕσους ἀγαπῶ
Γιὰ οὐ τὸ καλληκάρι.

Κι ἔτσι νὰ τὸ συλλογιστῶ.
Νὰ ἰδῶ σε δίχως ἄχνα
Χίλιες λαχτάρεις ἀγροικῶ
Νὰ μοῦ περνοῦν τὰ σπλάχνα.

Μιά σου κακιὰ λαβωματιὰ
Γιὰ πάντα θὰ μὲ σφάζει
Καὶ θὰ μου τρώει τὰ γερατιὰ
Φαρμακερὸ μαράζι.»

Μὰ ποῦ ν' ἀκούσει ὁ λοχαγὸς
Τὸ γέρο τὸ στρατιώτη.
Σημαία ὑψώνονταν ἐμπρὸς
Ἡ λιγερὴ του ἡ νιότη.

Κι ἀπ' τὴν πολλὴ τὴν ὁμορφιά
Τὸ νέο παιδί βουκαθή
Κ' ἐχάθη ἡ νιότη του, ἡ ἀντριὰ
Κ' ἡ καλωσύνη ἐχάθη.

Κ' ἦρθε τὸ βόλι διαλεχτό,
Ζεστὸ καταχωνιάστη
Στ' ὄρατο του φρυδι, στὸ σταυρό.
Δὲν εἶπε οὔτ' ὄχ! Σωριάστη.

B. ΡΩΤΑΣ.

Κ Α Η Μ Ο Σ

Καὶ διωγμένη δὲ βρήκα μίαν ἄκρη νὰ γείρω.
Νὰ μὴ γελαστήτε, διωγμένοι μου ἔσπετε πῶς εἶν' τάχα
πλατὺς καὶ μεγάλος ὁ κόσμος. Δὲν ἔχει μίαν ἄκρη
νὰ γείρειτε σὰ σὲ διώχνουνε ἄλλοι.

Μὰ δὲ μ' ἐδιώξετε Σὺ Χιλιαγάπητε. Τρέλλα. Σὲ
πικραίνω σκληρά. Ἴσα ἴσα. Ἐσὸ ποῦ μὲ χάιδευσες
ὥρες γιὰ νὰ μείνω σιμά σου. Ποῦ ἔβαλες ὅλη τὴ
γλύκα σου μὲς στὸ τραγούδι σου γιὰ νὰ μ' ἔδενας
πάλι σὰν πάντα. Μοῦ τῆρες καὶ σήμερα ἴδια κάθε
φορὰ—καὶ θαρρῶ πὺδ γλυκὰ—πῶς δὲν εἶν' ἕνα σύν-
νεφο μὲς στὴν ψυχὴ σου σὰν εἶμαι κοντὰ σου. Πῶς
εἶναι ἡ ρόδα οἱ στιγμὲς καὶ τὰ μάτια μου φίλτρο
ἀμύθητο. Ὅλα μοῦ τὰ εἶπες καὶ σήμερα τὰ τρα-

γούδια σου, Γιγαντα, ἴδια κάθε φορὰ καὶ μπορεῖ πὺδ
γλυκὰ.

Καὶ δὲ μ' ἐδιώξετε σὺ. Βλαστημῶ καὶ τὸ ξαίρω.
Εἶταν τόσο μικρὸ αὐτὸ ποῦ μ' ἐδιώξε! Ἦσκιος, ἀγέ-
ρας, κατάρα. Μιὰ ρυτίδα μενάχα, μιὰ σύσπασση στῶν
χειλιῶν σου τὴν ἄκρη· τὸ μάτι σου μιὰ στιγμὴ ποῦ
δὲν εἶτανε σκλάβο σου, Γιγαντα.

Καὶ διωγμένη, μαζί! Σοῦ στὴν πικρὴ μου τὴν
κώχη.

Τὸ γύρεψα, γύρεψα ὥρες νὰ βρῶ ἕναν τόπο, νά-
ναι ἄδειος χωρὶς μίαν ἀχτίδα δική σου. Τὴ γύρεψα
τέτιαν ἄκρη νὰ γείρω.

Ἐσύρθηκα ὥρες, μοναχὴ καὶ διωγμένη ὅπως εἶ-
μουν, μὲς στὴν πολύβουη πόλη μὲ τίς μύριες μορφὲς
τίς ἀδιάφορες καὶ τὰ βαριά της τὰ φῶτα. Ἀδύνατο
ἔσοῦνα παντοῦ. Καὶ στὴν πόλῃ ἀκόμα ποῦ τρέμεις!

Καλέ, ένας διαβάτης μου είχε τὰ μάτια σου. Ξάν τρελή τὸν ἀκολούθησα ὥρες. Καὶ τὰ φῶτα, ἴδια ἢ καλοσύνη σου, Ἀγάπη μου, μου γλύκναναν τὸν πόνο μου. Ἐσὺ καὶ στὴν πόλη, παντοῦ. Καὶ γὰρ ἤθελα μὴν ἀκρούλα ἀδειανὴ ἄμα μ' ἔδιωξες. Ἔτρεμα μὴ σὲ δένω ἀκόμη καὶ μὴ σὲ ταράττω, Καλέ μου.

Καὶ τράβηξα ἔξω ἀπὸ τὴν πόλη. Ὁ κάμπος ἐ πλατύς, ὁ ἀνοιχτός κι ὁ βελουδέσιος. Εἶπα πως δὲ θὰ εἴσουναι ἐκεῖ. Μὰ δὲν εἶχα τελιώσει ἀκόμη τὴ βλαστήμια μου ἢ δέλια καὶ χλίεις φωνές—τὰ πουλιά, ὁ οὐρανός, δὲν τὸ ξαίρω—μου τραγουδοῦνε τὸν ὕμνο σου. Κ' ἔνως ἤσκιος μου γράφει παιγνιδίζοντας σὰ φίλι τ' ἔνομά σου στὰ πόδια μου. Καὶ εἰ ἀνθὸι μὲ κυκλώνουσι νὰ τοὺς πλέξω στεφάνι.

Καὶ πήρα τὰ μάτια μου κι ἀπὸ κεῖ. Ἔπρεπε ν' εἶμαι μονάχα ἄμα μ' ἔδιωξες. Ἔτρεμα μὴ σὲ βαραινῶ. Κι ἐσύρθηκα ὥρες νάνεθῶ στὴν κορφή. Πάνου κεῖ δὲ θὰ μὰς ἤξαιραν τάχα. . . Πιτέ μας ἐξέ μὰς ἄφισε ὁ κόσμος νάνεβοῦμε κεῖ πάνω μαζί. Μπορεῖ νὰ εἶταν ἐκεῖ πάνω ἢ ἀκρούλα ἢ ἀδεια πιδ ζητοῦσα νὰ ξαποστάσω τρελή. Καὶ μονάχη μου σύρθηκα ὥρες καὶ τὰ πόδια μου τὰ φτωχὰ μὲς στὸ αἷμα, νάνεθῶ, νὰ γυρίζω διωγμένη. Ἀνώφελο. Ἔχεις γεμίσει τὴν πλάση, Ἐσὺ. Ἐκεῖ πάνω μου εἴσουναι πιδ πολὺ κι ἀπὸ τὴν πόλη καὶ πιδ ζωντανὰ ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους.

Εἶταν ὅλα κεῖ πάνω, Ἀγάπη μου, τόσο ἄμορφο εἶσο Ἐσὺ μονάχα εἶσαι ὠραίος στὸν κόσμο. Ἀνώφελο. Ἔχεις γεμίσει τὴν πλάση Ἐσὺ, τὴ δημιουργία ὀλάκερη. Ὅπου ἄμορφο, Ἐσὺ. Κι ὅπου ζωὴ, ὁ δικός σου ὁ ὕμνος.

Δὲ βρήκα μὴν ἄκρη νὰ γείρω μονάχη καὶ διωγμένη. Νὰ μὴ γελαστετε, φτωχοὶ ποὺ σὰς διώχουνε, πῶς εἶναι πλατύς τάχα ὁ κόσμος. Δὲ βρήκα μὴν ἄκρη, γι' αὐτὸ σέβνομαι ἀκόμα στὰ πόδια σου. . .

Δὲ φταίω, Καλέ μου. Συγχώρηνα με ποὺ σὲ δένω ἀσκόλαστα ἔτσι στὴν πικρὴ μου τὴν κόχη. Καὶ σύρε μακριά μου, Ἐσὺ. Μὲ σκοτώνει ἢ ρυτίδα, ἢ σύσπαση αὐτῆ στῶν χειλιῶν σου τὴν ἄκρη. Νὰ πᾶς. Ὅπου θέλεις, Ἀγάπη μου. Στὸ καλὸ μὲ τὴν εὐχὴ, μὲ τὸν πόνο μου. Μήτε σὲ φιλῶ νᾶν τὸ νιώσεις. Νὰ εἶδες στὸ καλὸ. Δὲ μου φεύγεις στιγμὴ ἀπὸ τὴν κόχη μου ἐμένα. . .

ΜΗΙΕΤΙΝΑ

ΔΗΜΟΤΙΚΟ

Σὰ θεῖς ν' ἀκούσης κλίψιμο κι' ὄμορφο μοιρολόι κατέβα στὸ «ξυλοδεμα» νὰ σοῦ βγορίση ὁ «λάκκος» ν' ἀκούσης τὴ Γιαννάρανα νὰ κλαίη τὰ παιδιὰ τῆς :

«Σταμάτη μου τὰ μάθιχ μου· Γιάτ' ἦν μ' ὀγλήγορέ μου, Ἐδώργη μου μπατραχάτση μου καὶ συνορογάμπρέ μου· καὶ κίτσανέ σ' αὐτὸ ζωντανούς...»

Χανὴ

ΛΥΡΑΡΗΣ

ΤΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΤΟΥ Κ. ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΥ

15

Berlin —Schöneberg. Mühlenstr. 18iv

Ἀγαπητὴ Κάρλε !

Δὲν μὲ ἐμάγευσε τὸ Βερολίνο μὲ τὴν ἐξωτερικὴ μεγαλοπρέπεια ἀλλὰ μὲ τὴν ἀνέση τῆς ζωῆς του. Ἀφίνω τὴν πνευματικὴ κίνησι του ποῦ εἶναι ἀνώτερη ὅπωσδήποτε ἀπὸ τὸ Μόναχο. Καὶ φθινοτέρα εἶναι ἢ ζωὴ ἀναμφιβόλως ἐδῶ Ἐμεῖς εἶχαμε τὴν εὐτυχία νὰ βροῦμε καλὸ σπίτι καὶ καλλίτερη νοικοκυρά. Καὶ τέτοιες μικρολογίαις ἔχουν μεγάλη σημασία γιὰ πανδρεμμένους ἀνθρώπους.

Δουλεῖα δὲν ἔχω καμμιά, οὔτε πεντιέρα δὲν κερδίζω πλέον μετὰ τὸ διορισμὸ τοῦ Βλάχου στὸ Βασιλ. θέατρο. Ἀπέκλεισε ὅλες τὰς δικές μου μεταφράσεις ἀπὸ τὸ δραματολόγιο.

Κατὰ τὸ παρὸν ζῶ μὲ τὰς οἰκονομίας ποῦ εἶχα κάμει τὸ καλοκαίρι ὡς μουσαφίρης στὴ Φιλανδία τρεῖς μῆνες καὶ μὲ ὅτι λαβαίνω ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τὸ μικρὸ εἰσόδημα ποῦ ἔχω. Δυστυχῶς ὅμως αὐτὸ ἐλαττώθηκε ἐπαισθητῶς καὶ δὲν ξέρω κατὰ πόσο θὰ μοῦ εἶναι δυνατόν νὰ παρατείνω τὴ διαμονή μου στὸ ὠραῖο σου Βερολίνο.

Τὸ βιβλίον τοῦ Μύλλερ εὐχαρίστως ἀναλαμβάνω νὰ τὸ μεταφράσω. Ἐκτός τῆς χρηματικῆς ὀφειλῆς, τὸ θέμα του μ' ἐνδιαφέρει. Καὶ ἡ γυναῖκα μου ἐπίσης ἔχει ἐνδιαφέρον γιὰ τὴ γυμναστικὴ τὴν ὁποία ἐσπούδασε στὴ Στοκχόλμη. Ὅπως βλέπεις ἀπὸ τὴ φωτογραφία τῆς μὲ τὴ νορβηγικὴ φορεσιὰ ποῦ σοῦ στέλλω εἶναι ὀπαδὸς τῆς σκληραγωγῆσεως τοῦ σώματος καὶ τῆς ἀπλῆς ζωῆς. Μαζί τῆς εἶναι τὸ κοριτσάκι μου, ὅπως ἦταν στὴν ἐξοχὴ τὸ καλοκαίρι. Ἐγὼ δὲν ἔχω δυστυχῶς δική μου φωτογραφία νὰ σοῦ στέλλω.

Ἡ μητέρα σου τί ἔχει ; Τῆς εὐλόμηθα περαστικά κ' ἐλπίζομε πάντα στὴν πρώτη εὐκαιρία νὰ ἐλθωμε νὰ σᾶς δοῦμε.

Σὲ φιλῶ ἀδελφικὰ

Κώστας

16

Schöneberg, Mühlenstr. 18iv 10 — xi — 06

Ἀγαπητὴ Κάρλε !

Τὶ λές, δὲν εἶναι καλλίτερα νὰ ἐλθωμε ἀργότερα νὰ μείνωμε ἕνα χρονικὸ διάστημα καὶ αὐτοῖς κ' ἔτσι νὰ ἔχωμε καιρὸ νὰ τὰ ποῦμε καλλίτερα; Δὲν ξέρω ἀκόμη ἂν θὰ καταλήξωμε σ' αὐτὸ τὴν ἀπόφασιν ἢ σὲ πῶς τὴν χρηματικὴν εὐκαιρία θὰ ἐλθωμε γιὰ λίγες

μόνον ημέρες αὐτοῦ καὶ στὴ Δρέσδη ὅπου ἔχομε τὰς πρώτας ἀναμνήσεις τῆς γνωριμίας μας μετὰ τὴ γυναῖκα μου. Ἐπρεπε νὰ τὸ εἶχαμε κάμει πρωτότερα, τὸ φθινόπωρο μετὰ τὸν ὠραῖο καιρὸ, ἀλλὰ ἢ μὴ τακτοποίηση τῶν πραγμάτων στὴν Ἑλλάδα καὶ ἢ κλεψιά τοῦ μᾶς ἔκαμαν ἐδῶ μᾶς χάλασαν τὰ σχέδια καὶ τὴ διάθεσιν μετὰ τὸ τελευταῖο περιστατικὸ ἔχω σκοποῦρες πάντα, κάθε τόσο με ζητοῦν ἀπὸ τὴν ἀστυνομία καὶ τρέχομε γιὰ τὴν ἀναγνώρισιν διαφόρων πραγμάτων. Ἐν τούτοις ὡς τὴν ὥρα δὲν εὐρέθηκε ἄλλο ἀπὸ μιὰ φορεσιὰ καὶ αὐτὴ πρέπει νὰ τὴν ἐξαγοράσω ἀπὸ ἐνεχυροδανειστήριον τοῦ τὴν ἔβαλαν οἱ κλίφτες.

Τώρα εἶμαι ἀποσχολημένος καὶ μετὰ τὴ μετάφρασιν τοῦ «συστήματός μου» ἢ ὅποια δὲν προχωρεῖ τόσο εὐκόλα ὅσον ἐφανταζόμουν. Εἶναι μερικοὶ εἰδικοί ὁροὶ τοῦ με δυσκολεύουν καὶ ἔγραψιν στὴν Ἀθήνα νὰ μοῦ σταίλουν κανένα βιβλίον γυμναστικὸν, μήπως καὶ ὑπάρχουν καθιερωμένοι πλέον.

Ὁ Σαγιαξῆς εἶναι ἐκεῖνος ὁ λόγιος νέος τοῦ ἦταν μιὰ φορὰ στὴν Ἀθήνα ὅταν ἦσουν καὶ σύ; Ἡ μετάφρασις τοῦ καλοῦτσικου εἶναι, ἂν καὶ κάπου ἀκατάληπτη καὶ τῆς λείπει κάπως; τὸ λουστρου τοῦ συνηθισμένου ὕφους. Εἶναι ὅμως καὶ λίγο δύσκολο νὰ γίνῃ καλὴ μετάφρασις ἀπὸ τὸ γερμανικὸν κείμενον. Δὲν μοῦ φαίνεται σωστὸ γερμανικὸν τὸ ὕφος, ἂν καὶ δὲν εἶμαι ἰκανὸς νὰ εἶχα γνώμην γι' αὐτό. Τόσο δὲν μπορῶ νὰ κάμω πλέον βῆμα προόδου στὴ γλῶσσαν σας ὥστε σκέπτομαι συχνὰ νὰ πάω στὴ Γαλλίαν ὅπου θὰ μοῦ εἶναι εὐκολώτερον νὰ ξαναποκτήσω ὅτι ἐξέχασα ἀπὸ τὴ γαλλικὴν γλῶσσαν ἢ ὅποια θὰ εἶναι ἀμείωτος χρησιμότερη ἀπὸ τὴ γερμανικὴν ἂν γυρίσω στὴν Ἑλλάδα.

Σοῦ ἐπιστρέφω τὴν μετάφρασιν τοῦ μέρους τοῦ μοῦ ἔστειλες ἀπὸ τὸ «συστήματός μου». Ἐκαμὰ μερικὰς διορθώσεις στίς διορθώσεις τοῦ εἶχες κάμει σὺ οὐ αὐτὴ. Ἔτσι ὀδηγεῖσαι καλλίτερα πῶς θὰ κάμῃς τὰς διορθώσεις σου καὶ στὴ δική μου ὥστε νὰ μὴν ὑπάρχῃ ἀνάγκη νὰ ξαναεἶδῶ κ' ἐγὼ ἔπειτα τι θὰ διορθώσῃς. Τὸ καλλίτερον θὰ ἦναι νὰ μοῦ σημειώσῃς ὅπου εὐρίσῃς ὅτι παρενόησα τὸ κείμενον δίνοντάς μου τὴ δέουσα ἐξήγησιν ἔστω καὶ γερμανικά. Γράψε μου δὲ πῶς προτιμᾷς σὺ; νὰ σοῦ στέλλω κατὰ τεμάχια ἢ ὅλη μαζί τὴν μετάφρασιν ἅμα τὴν τελειώσω; Τὸ μόνον τοῦ δὲν ἐμπιστεύομαι εἶναι ἢ ὀρθογραφία, γι' αὐτὸ ἂν δὲν ἐμπιστεύομαι καὶ σὺ στὸν ἑαυτὸ σου πρέπει νὰ τὴ δῇ κάποιος δάσκαλος.

Νὰ σοῦ πῶ κ' ἔνα νέο: Ἴσως ἔλθῃ ἐδῶ καὶ ὁ Καρκαβίτσας. Κάτι τέτοιο μοῦ ἔδοσε νὰ ὑπονοήσω ἀπὸ ἕνα δελτάριό του σύντομο. Τότε βέβαια θὰ ἐλθῶμε νὰ σ' εὐρωμε ὅλοι μαζί καὶ θὰ τὸ κάμωμε ὅπως τὸ λέμε ἡμεῖς οἱ Ρωμιοί.

Μὲ γαστρονόμεν με αὐτὸ τοῦ μοῦ λές πῶς εἶχες

νὰ μοῦ πῆ; Πάω νὰ σκάσω ποῦ δὲν μπορῶ νὰ ἔλθω ὅσο μποροῦσα γρηγορότερα.

Ὁ Τσιριμῶκος δὲν μοῦ ξανάγραψε ἀπὸ Πέρουσι. Ὁ Νιρβάνας εἶναι θυρωμένος μαζί μου ποῦ δὲν τοῦ ἔστειλα τίποτε γιὰ τὸ περιοδικὸν τοῦ τὸ ὅποιον δὲν ξέρω ἂν βγαίῃ πλέον, οὔτε μοῦ ἔστειλε καὶ ὁ φίλος τὸ πρῶτον φύλλον τοῦ. Σοῦ τὸ ἔστειλε ἑσένα; Ἀξίζει τίποτε; Ἐγὼ οὔτε νὰ γράψω μπορῶ, οὔτε νὰ μεταφράσω πλέον θέλω. Τὴν μετάφρασιν τοῦ Φάουστ δὲν θὰ τὴν φέρω μαζί ὅταν ἔλθω. Εἶχα τὸ σκοπὸν νὰ τὴν ξανάρχιζα πάλιν ἂν μποροῦσα νὰ μάθω πρώτα γερμανικά. Αὐτὰ τοῦ ξέρω τώρα δὲν ἀρκοῦν γιὰ τόσο μεγάλα ἐπιχειρήματα. Ὅσο ὅμως καὶ ἂν κοπιᾷζω, δὲν κάνω τίποτε πλέον. Εἶναι ἀργά, ἀνάθεμα μόνον στὴν ὥραν τοῦ ἄρχισα με αὐτὴ τὴ γλῶσσαν!

Πολλοὺς χαιρετισμοὺς στὴ μητέρα σου ἀπὸ ὅλους μας καὶ περαστικά της.

Σὲ φιλῶ ἀδελφικά
Κώστας

Ὁ Σ—ξῆς θὰ τὸ ἔμαθε ἴσως ὅτι με προσκάλεσες ἀπὸ ἕνα Ἕλληνα φίλον μου ὁ ὅποιος ἔφευγε γι' αὐτοῦ ἀκριβῶς τὸ βράδι τοῦ μοῦ ἔγραψες καὶ ὅταν ἦλθε νὰ με ἀποχαιρετήσῃ πιθανὸν νὰ τοῦ εἶπε, ὅτι ἦθελα νὰ ἔλθω κ' ἐγὼ στὴ Λειψία κατόπιν τῆς προσκλήσεώς σου.

17

Schönelerg, 20—xii 06

Ἀγαπητὴ Κάρλε!

Δὲν μπορεῖς νὰ φαντασθῆς πόσο λυπούμεθα καὶ ἡ γυναῖκα μου κ' ἐγὼ ποῦ δὲν μᾶς εἶναι δυνατὸν ν' ἀνταποκριθῶμε στὴν εὐγενῆ σου πρόσκλησιν νὰ ἐλθῶμε νὰ γιορτάσουμε μαζί τὰ Χριστούγεννα, τόσο περισσότερο μάλιστα ὅσο συλλογιζόμεθα πῶς θὰ σοῦ δίνουμε διπλὴν εὐχαρίστησιν ἀφοῦ εἶσαι μόνος ὅπως λές. Τὰ πράγματα ὅμως ἔρχονται ἔτσι ὥστε νὰ φαινόμεθα τόσο σκληροὶ (?) ἂν ἔλθῶμε αὐτοῦ θ' ἀφήσωμε ἐδῶ μόνον τὸν ἀδελφόν μου τοῦ ὁποίου ἢ γυναικίαν περιμένει αὐτὴς τὰς ἡμέρας καὶ δευτέρου παιδί, εἶναι δὲ ξένη καὶ ἐκτὸς αὐτοῦ ἔχει καὶ ἄλλο μωρὸν τοῦ ὁποίου πρέπει ν' ἀναλάβῃ κάποιος τὴν περιποίησιν γιὰ μερικὰς ἡμέρας. Ὅταν σοῦ ἔλεγα πρὸ ἡμερῶν ὅτι θὰ σοῦ γράψω πότε θὰ ἐλθῶμε; αὐτὸ εἶχα ὑπ' ὄψιν μου καὶ ἠλπίζα ὅτι θὰ εἶχε λυθῆ ὡς τώρα τὸ ζήτημα.

Ὅστε συγχώρησέ μας, ἀγαπητὴ Κάρλε, καὶ μὴν εἶσαι ἀνυπόμονος· ἄλλως τε δὲν ἔχει κανένα λόγον νὰ ἐλθῶμε νὰ «πάρωμε φωτιά καὶ νὰ φύγωμε». Πρέπει νὰ μὴν ἔχωμε καμμία βία νὰ ἐπιστρέψωμε ἀλλὰ νὰ εἶναι στὸ χέρι μας νὰ μείνωμε ὅσο νὰ ἐξαντλήσωμε τὰ ὅσα ἔχομε νὰ ποῦμε καὶ νὰ ἔχωμε ἐπίσης καιρὸν νὰ ἴδωμε καὶ κάτι ἀπὸ τὸ «Klein Paris».

Ὅσο γιὰ τὰς 200 λέξεις τοῦ γράφεις, σταῖλε τὰς

γρήγορα φθάνει μόνο να είμαι σε θέση να σε βοηθήσω σε κάτι. Καιρό έχω και για 1200 λέξεις διότι πλέον ξημεπέρεψα το «σύστημά μου» και σου στέλλω σήμερα το τέλος του. Μερικές λέξεις που λείπουν πρέπει να μάθω ακριβώς τα αντίστοιχά των και να τες προσθέσω όταν ξαναλάβω τα χειρόγραφα τα οποία εγώ δεν έχω καμμία βία πλέον να τα λάβω.

Έχεις ειδησι που βρίσκεται ο κ. Tillge; Πρέπει να τον ειδοποιήσω ότι έτελειώσα τη μετάφραση και την έχω στη διάθεσή του. Αν θέλεις το γράφεις και συ δυο λέξεις βεβαιώνοντας το γεγονός.

Από τον Καρκαβίτσα ούτε φωνή ούτε ακρόασις πλέον.

Στη μητέρα σου παρακαλούμε τους χαιρετισμούς μας κ' ελπίζουμε να την εύρωμε έντελώς καλά όταν έλθωμε.

Σε φιλώ αδελφικά
Κώπιας

Υποθέτω ότι τέτοια γραφή έννοεις στα δελτία που θα μου στείλεις:

άνθρωπος. Χατζηδάκης, γομάρι,
μουλάρι κτλ.

ΘΑ ΦΥΓΗΣ

Ποργά κινᾶς, μα ὁ γυρισμός
τοὺς χτύπους τῆς καρδιᾶς δὲ συλλογιέται
καὶ πάει ἀγάλια ἀγάλια
κι' ἀργεῖ σὺν τῷ ἀργοπέδαμα
τῶν ρόδων στὰ ἀνθογυάλια.

Θὰ φύγης πῶς σπαράζουνε
τὰ στήθη μου στὴ συλλογὴ του μόνο !
Σ' εἶχα κρυφὰ ἀγαπήσει
καὶ πόσο σὲ καμάρωνα
στὸ βᾶθρο, πὺν εἶχα στήσει.

Κι' ὠραιολάτρης, ἄγαλμα
σ' εἶχα ἀνεβάσει ἀπὸ τὸν ἀρχαῖο
τὸν κόσμον εἰς Ἑλλάδας
μὲ πόθους ἀνεχτέλεστους
πὺν τοὺς καλεῖ ὁ Καιιάδας !

Βιβλίον καβαλλιστικὸν
γραμμέον εἶναι ἡ ψυχὴ μας, ὧ τι κρύβει !
Στὰ μάτια εἶναι οἱ σελίδες,
μὰ δύσκολον τὸ διώβασμα
κι' ἄς ἔμαθες κι' ἄς εἶδες.

Στὰ μάτια μου τί διάβασες,
τί μπόρεσες νὰ νοιώσης ; Στὰ δικά σου
κι' ἐγώ ; Ἄλλ' σὲ μένα,
κι' οἱ δυὸ εἶχαμε πανάρχαια
τὰ βιβλία γραμμένα.

Κι' ἔτσι κινᾶς, στὸ γυρισμὸ
δὲν πάει κι' οὔτε ποτὲ θὰ πᾶν ὁ νοῦς σου,
μὰ ἐγὼ θὰ σὲ προσμένω
καὶ σὺν τὰ ρόδα στὸ γυαλί
πικρὰ θὰ ἀργοπεθαίνω.

A. ΑΡΓΗΣ

Ἡ ΝΗΤΟΛΙΤΙΚῆ ΣΚΙΤΣΑ

ΓΚΕΛ

Χαρισμένο τοῦ Γ. Φιέρη

Φωνταζόμουνα πάντα τὴν Ἀνατολὴν σὰ μιὰ γυναίκα γόησσα, γλυκοματοῦσα, μιὰ Χριστιανὴν Σουλτᾶνα πὺν καπνίζει τὸ σιγαρέττο τῆς ἡδονικὰ σὲ μαλακὸν ντιβάνι. Καὶ τὸ μυστήριόν τῆς μὲ τραβοῦσε ἀκατανίκητα. Ὅμως ποτὲ μου δὲν περιμένα διὰ τὴν ἰδὴ ἔτσι δλοζώντανη, ἐλόστητη μπροστὰ μου, τὴν ὑποφαντασιὰ μου ἐνσαρκωμένη. Νὰ μὲ κοιτάξῃ μὲ δυὸ μάτια λάγνα, γλαρά, μελωμένα, θολὰ, κουρασμένα ἀπὸ κάποιον εὐχάριστο κόπο, νὰ μὲ κοιτάξῃ ἐπίμονα δλοένα καὶ νὰ μὲ σέρνῃ ἀνίσχυρον νὰ κρατηθῶ σὺν τῷ φτωχῷ πετούμενον πὺν τὸ καρφώνει τὸ βλέμμα τοῦ φιδιοῦ. Νὰ μὲ σαῖτεύῃ μ' ἕνα ζευγάρι κατάμυρα γυριστὰ ματόκλαδα καὶ νὰ μοῦ λέῃ : ἐγὼ εἶμαι, ὅπως μὲ βλέπεις, μὲ τὰ πλατεῖά μου βρακοφούστανα, μὲ τίς μακρὺς μου τίς κοτσίδες, μὲ τὰ σμιχτά μου φρούδια τὰ γραμμένα, ἐγὼ εἶμαι δλόκληρη ἡ θερμὴ χώρα τοῦ ἐνείρου, ἡ λαγγυμένη Ἀνατολή. . .

..

Βαθὺ τὸ σκοτάδι δλοτρέγυρα στοὺς ἀφώτιστους ντουσεμέδες τοῦ ἀλαργινοῦ χωριοῦ πὺν εἶχαμε νυχτωθῆ γυρίζοντας ἀπὸ τὰ μέρη τοῦ πολέμου. Καὶ ἡ φιλόξενη πόρτα πὺν μᾶς ἀνοίχτηκε ἔτριξε δυνατὰ γιὰ νὰ μᾶς πῇ, μὲ τὸ παλιὸ σκεδρωμένο ξύλον τῆς, καλησπέρα. Πιοτὰ, σερμπέτια, χαμόγελα, σιζαντέδες στοὺς τοίχους, φωτιὰ στὴ γωνιά. Μὰ πὺν πολὺ ἀπ' ἄλλα προσέχουμε σ' ἕνα ἀνθρώπινο μυστήριον, σ' ἕνα σύμβολον προσωποποιημένο πὺν ἔχει στρωθῆ σταυροπόδι ἀράδυμα καὶ ἀμίλητα ἀπάνω σ' ἕνα σοφὰ μὲ ὕφαντὰ κόκκινα μαξιλάρια. Εἶναι μιὰ γυναίκα μὲ μεταξωτὰ καλοχτενισμένα μαλλιά, μὲ κόρες ματιῶν ἀπ' τὸ βαθύτερον γαλαζοπράσινον φουρτουμισμένου πελάγουσ καὶ μὲ ματόκλαδα πὺν καθὼς σσειοῦνται εἶναι σὰ νὰ σοῦ γνέφουν, σὰ νὰ σὲ καλοῦν, σὰ νὰ σὲ προστάξουν : Ἐλα.

Δὲ βγάζει μιλιὰ, τσιμουδιά. Μᾶς ὑποδέχτηκε μὲ τὰ μάτια. Πρὶν σδύση τὸ ἕνα σιγαρέττο, ὄναψε τὸ ἄλλο, διόρθωσε σκυφτὰ τὸ πλατὺ μπατζάκι τοῦ σαλβαριοῦ καὶ κατάπιε ἕνα μυστικὸν θναστοναγμὸ. Κᾶ-

ποτε μᾶς ξνακοίταξε μιὰ σπαδιά, ἀλλὰ μετανιω-
μένη ἐπῆρε πίσω δειλὰ τὰ βλέμματά της, ἔσκυψε
πάλι ἀνάμεσα στίς παλάμες της κ' ἔμεινε ἔτσι ὦρα
πολλή σὰ νὰ προσπαθοῦσε νὰ ἐρευνησῆ στίς μακρυ-
νότερες ἀναμνήσεις. Ἡ λύπη καὶ τὰ χρόνια εἶχαν
μάταια ἀγωνισθῆ νὰ τῆς ἀβλακώσουν τὸ πρόσωπο.
Ὁ καπνὸς ἀνέβαινε τοῦφες ψηλὰ κ' ἔσκέπαζεν ὅπως
ἡ δμίγλη τὸ ἀδύνατο λυχναρί πού ἐφώτιζε τὴν κά-
μαρα. Καὶ ἡ Σφιγγα εἰσιωποῦσε πάντοτε. Εἶχε κἄτι
ἀπὸ τῆ θλίψη καὶ ἀπὸ τὴν ἄμορφιάν τῆς λυγερῆς
τοῦ δημοτικοῦ τραγουδιοῦ, κἄτι ἀπὸ τὴν ἀρχοντιά
προμάχης βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων, κἄτι ἀπὸ τὴ
νωχέλεια χαρμεῖου καὶ ἀπὸ τὴν ἀγιοςύνη Παναγίας.
Καὶ ἔποτε ἐγύριζε νὰ μᾶς κοιτάξῃ σαΐτια, σὰ νὰ
μᾶς φώναζε: ἔλα. . .

* *

— Εἶτανε γριά, μιὰ πένθιμη γριούλα πονεμένη—
πίσω χρονῶ, κανεὶς δὲ θυμάται πιά, γιατί στήν
Ἄνατολή οὔτε τίς ὥρες μετροῦν, οὔτε τὰ χρόνια.
Φέρνει τὸ χέρι στὸ μέτωπο νὰ θυμηθῆ, ὅμως δὲν
ξέρει τῆ γλώσσα μᾶς νὰ μᾶς μιλήσῃ. Ὅλοι οἱ δικοὶ
τῆς ἐπέθαναν κάποτε νωρίς, μάννα, πατέρας, ἀδέρ-
φια. Ὁ ἄντρας τῆς σκοτώθηκε. Ἐχῆρεψε νέα κο-
πέλλα, καὶ τὰ μάτια τῆς εἶχε τὸ «γκέλ», τὸ ἔλα,
τὸ τραγητικὸ μέλι τοῦ πόθου πού ἔκαιεν ἕνα πασ.
σὰ νὰ τρελλαθῆ, γιατί δὲν μπόρεσε νὰ τὴν ἀποχτή-
σῃ. Τώρα εἶτανε γριά, μιὰ πένθιμη γριούλα—κανεὶς
δὲν ξέρει πίσω χρονῶ, ὅμως τὰ χρόνια δὲν ἐτόλμη-
σαν ἀκόμη οὔτε τὰ χιόνια νὰ τῆς ρίξουν στὰ μαλ-
λιά, οὔτε στὰ μάτια νὰ τῆς χαράξουν τὴ στεφάνη.
Χρόνια καὶ χρόνια, κἄθε βράδυ στρώνεται ἀράδυμα
καὶ ἀμίλητα στὰ παχειὰ κόκκινα ὕφαντὰ μαξιλάρια
τοῦ σοφᾶ, καὶ σκύβει μὲ τὸ σιγαρέττο τῆς, σταυρο-
πέδι, προσπαθώντας νὰ θυμηθῆ. Οἱ κόρφοι τῆς ὀρ-
θώνονται πέτρινοι, καὶ τὰ ματόκλαδά τῆς σειοῦνται
ἐκφραστικά, λιγωμένα, ἀργολήντα σὰ νὰ διηγού-
νται μουσικὰ τὴν κατάρα τοῦ ριζικοῦ τῆς καὶ νὰ γνέ-
φουν: ἔλα. . .

Γιὰ τὰ μάτια τῆς ἔχει νὰ τὸ κάμη βλο τὸ χωριό.
Μὲ τὸνομά τῆς δὲν τὴν εἶπανε ποτὲ πουθενά. Ὅλο
τὴν ξαίρουσε «Γκέλ». Τώρα ἀκόμη, ἔταν γυρίζῃ ζα-
λωμένη ἀπὸ τ' ἀμπέλι, τὰ παλληκάρια ἀποφεύγουν
νὰ συναντήσουν τὸ βλέμμα τῆς, γιατί φοβοῦνται πὼς
ἔπειος τὴν ἀντικρύσει πεθαίνῃ. Ὁ θρύλος φωνάζει
ἀπὸ στόμα σὲ στόμα: ποῖς σκότωσε τ' ἀδέρφια
τῆς; τὸν ἄντρα τῆς; ὄλους τοὺς δικούς τῆς; ποῖς
ἐτρέλλανε τὸν πῶσα; Τὸ «Γκέλ!» Καὶ αὐτὴ τὸ
ξαίρει, καὶ γι' αὐτὸ κρατεῖ σκυφτὰ τὰ μάτια, κλείνει
τὰ ματόκλαδα καὶ ζαρώνει τὰ φρύδια τὰ γραμμένα
τὰ σμιχτά. Φοβάται καὶ ἡ ἴδια μὴν εἶναι ὁ θρύλος
ἀληθινός, καὶ καθὼς σκύβει τὸ κεφάλι θλιβερά, θέ-
λει νὰ πῆ πὼς βρῆθηκε τὴν κακιὰ ζωῆ. Ὅμως κἄθε

φορὰ πού τῆς ξεφεύγει μιὰ ματιά, πρὶν προφτάσῃ
ἀνήσυχια νὰ τὴν κἄτῃ πίσω, φωνάζει: ἔλα. . .

* *

Τὸ παλιὸ σκεθρωμένο ξύλο τῆς πόρτας ἔτριξε
πάλι πίσω μᾶς, εἶχαμε βγῆ τρομαγμένοι στίς ἀφώ-
τιστες ντουσεῖ ἕδρες τοῦ ἀλαργينوῦ χωριοῦ. Σκυλλιά
ἐγαύγιζαν στὸ σκοτάδι, κ' ἔμεις ἐτρέχαμε σὰ νὰ
θέλαμε νὰ νικήσουμε κἄποια μοῖρα. Ἐφροθῆκαμε
ὅτι θὰ μᾶς κρατοῦσε κοντὰ τοῦ τὸ «Γκέλ» καὶ θὰ
μᾶς πέθαινε σὲ μιὰ στιγμή, ἐκεῖ δᾶ, ἀπάνω στὰ ὕφαν-
τὰ κόκκινα μαξιλάρια τοῦ σοφᾶ, ὅπως ἐκείνους τοὺς
ἄλλους, τοὺς ἀνθρώπους τοῦ θρύλου.

Φανταζόμουν πάντα τὴν Ἄνατολή σὰ μιὰ τέ-
τοια γυναίκα γόησσα, γλυκοματοῦσα, καὶ τὸ μυστή-
ριό τῆς μὲ τραβοῦσε ἀκατανίκητα. Ὅμως ποτὲ μού
δὲν περιμένα πὼς θὰ τὴν ἰδῶ ἔτσι ὀλοζώντανη,
ὀλόστητη μπροστά μου, τὴν ὕποφαντασιὰ μου ἐνσαρ-
κωμένη. Νὰ μὲ κοιτάξῃ ἐπίμονα μ' ἕνα ζευγάρι μά-
τια καὶ ματόκλαδα λάγνα, γλαρά, μελωμένα ἀπὸ μιὰ
θλίψη ἐρωτικῆ. Καὶ τὴν εἶδα ξαφνικὰ νὰ μού λέη:
ἔλα, ἐγὼ εἶμαι, ὅπως μὲ βλέπετε, μὲ τὰ πλατεῖά
μου βρακοφούστανα, μὲ τίς μακριές μου τίς πλεξού-
δες, μὲ τὰ σμιχτά, γραφτὰ μου φρύδια, ἐγὼ εἶμαι
ὀλόκληρη ἢ λαγγεμένη Ἄνατολή, ἢ θερμὴ χώρα
τοῦ ὄνειρου.

Ὁ θρύλος βγήκε ἀληθινός—ἔσοι τὴν ἀντικρύ-
σουν, πεθαίνουνε. Νά, πὼς πεθαίνουνε μυριάδες τὰ
παλληκάρια στὸν πόλεμο, καὶ ὅμως κανεὶς δὲν μπο-
ρεῖ ν' ἀντισταθῆ στὸ μεγάλο, τὸ ἔλκυστικὸ «ἔλα»—
στὸ «Γκέλ» πού μᾶς τραβάει ὅπως τὸ φτωχὸ πετού-
μενο πού τὸ καρφώνει τὸ βλέμμα τοῦ φιδιοῦ. Ἡ
θερμὴ χώρα τοῦ ὄνειρου, ἢ λαγγεμένη Ἄνατολή
πού μᾶς παραλύει τὴ δύναμη καὶ μᾶς σέρνει γιὰ τὴ
θανῆ κοντὰ στὰ θυλά, τὸ ὄγρα γαλαζοπράσινα μά-
τια τῆς, ἐνῶ τὰ τρεμάμενα ματόκλαδά τῆς μᾶς γνέ-
φουν διαρκῶς: «Γκέλ». . .

Μέτωπο Μ. Ἀσίας

ΚΩΣΤΑΣ ΑΘΑΝΑΤΟΣ

X A P A

Γλυκύτατη, ἀπαλότατη σὰ φίλημα, σὰ χάδι
Μέσα μου κρηφοφόλιασε μιὰ σπλαχνικὰ γαλήνη...
Λεύτερη ἢ Σκέψη καὶ ἢ καρδιά στίς Αἰθήρες τὸ σκοτάδι,
Τὰ μάτια ξέθαρα... ἢ ψυχὴ γιομάτη καλοσύνη!

Μιὰ αὐγὴ ροδόχρουση γελᾶ στὸ μαῖτρο μου ξενύχτι
Κι ἀχνόσβυσε σὰν ἀγγισμα... μᾶς δύσης ἢ τρεμούλα...
Νέα ζωῆ, παράδεισος στὰ μάτια μου ξανοίχτη...
Χαμογελῶ... καὶ ἀπὸ ὄνειρο λὲς ξύπνησα παιδοῦλα.

Σμόρνη,

ΦΙΛΗ Κ. ΒΑΤΙΑΗ

Ο ΜΠΩΝΤΕΛΑΪΡ ΚΑΙ Ο ΧΑΪΝΕ

Ἀγαπητὲ Νουμά

Εἶναι κάμποσες μέρες πού διάβασα, δε θυμάμαι καλά σέ ποιὰ ἐφημερίδα, γιά μιὰ διάλεξη γιά τὸν ποιητὴ Μπωντελαίρ, πού καθὼς εἶδα στὴν ἴδια ἐφημερίδα τὴν παρακολούθησε πυκνὸ ἀκροατήριον. Τὸ πρᾶγμα εἶναι πολὺ εὐχάριστο, καὶ εὐχομαι τὸ παράδειγμα τοῦ ν' ἀκολουθήσουν καὶ ἄλλοι λόγιοι σας, ἔτσι πού νὰ ζωογονηθεῖ τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ Ἑλληνικοῦ κοινοῦ γιά τὴ φιλολογία καὶ γενικὰ τὴν τέχνη. Λυπήθηκα πολὺ πού, γιά λόγους πῶς δυνατοῦς ἀπὸ τὴ θέρση μου, δὲ μπόρεσα κ' ἐγὼ ν' ἀκούσω τὴν τόσο ἀξιόλογη διάλεξη κι' ἀναγκάστηκα νὰ κερσῶ μὲ τὰ ὅσα λίγα μνημόνευσε στὸ χρονικὸ τῆς ἡ ἐφημερίδα.

Σ' αὐτὴν ἔμως τὴν ἐφημερίδα εἶδα κάτι τι πού δὲν ξαίρω ἂν τὸ εἶπε πραγματικὰ ὁ ἐμιλητής, ἢ ἂν εἶναι λάθος τοῦ χρονογράφου, μὰ πού νομίζω πὼς ἔχω χρέος νὰ τὸ σημειώσω, ὄχι γιά νὰ δείξω πνεῦμα ἀντιλογίας, παρὰ γιά μιὰ ἀπλὴ ἀκαδημαϊκὴ ἱστορικὴ ἐπανόρθωση σχετικὰ μὲ τὸ θάνατο τοῦ Ἑρρίκου Χάινε. Εἶπε, δηλαδὴ, κατὰ τὸ χρονογράφου, ὁ ἐμιλητής, πὼς ὁ Μπωντελαίρ πέθανε ἀπὸ μαλάκωση τοῦ ἔγκεφαλου, ἔπως καὶ ὁ Χάινε αὐτὸ τὸ «ἔπως καὶ ὁ Χάινε» εἶναι κατὰ τὸν θάνατόν πὼς δὲν εἶναι ἀλήθεια. Ὁ Χάινε πέθανε στὰ 1856 ἀπὸ μιὰ παραλυσία πού τὸν κράτησε κάμποσα χρόνια—νομίζω 8—στὸ κρεβάτι. Ὅμως τὸ μυκλὸ του—ὁ ἐγκέφαλός του—ἔμεινε πάντοτε γερός καὶ ἀκμαῖος, ἴσαμε τίς τελευταῖες στιγμὲς τοῦ ποιητῆ. Στὰ 1855 λουλούδισε ἐκεῖνο τὸ τρυφερὸ ἔρωτικὸ αἶσθημά του γιά τὴν ὡραία κοπέλα τῆς «Monche» ἔπως τὴν ὀνομάτιζε καὶ πού ἔγινε ἀφορμὴ νὰ γράφει ἀπάνω στὸ κρεβάτι του μερικὰ ἀπὸ τὰ πῶς τρυφερὰ κι' ἔξυπνα ποιήματά του. Αὐτὸ τὸν τελευταῖο καιρὸ τῆς ἀρρώστιας του ἔγραψε, μαζὶ μὲ πολλὰ ἄλλα, καὶ μερικὰ ἀπὸ τὰ χιουμοριστικὰ του ποιήματα, πού σπινθοβολοῦνε ἀπὸ τὴ γνωστὴ πικρόχλιτη εἰρωνία του πού δὲ χαριζότανε στὸν ἴδιο τὸν ἑαυτὸ του. Ἐνα τέτοιο εἶναι τὸ «Misereere», πού κάθε ἄλλο παρὰ μαλακισμένον μυκλὸ φανερώνει, καὶ πού τελιώνει μὲ τοὺς ἀκόλουθους στίχους:

«... Ὁ Θεὸς μου, συντόμεψε τὰ βᾶσανά μου, γιά νὰ μὲ θάψουνε μιὰ ὥρα ἀρχήτερα. Τὸ ξαίρω δὲ πὼς, γιά Μάρτυρας, δὲν ἔχω τὸ παραμικρὸ ταλέντο.

«Γιὰ τὴν ἀσυνέπειά σου, ὦ Κύριε, ἐπέτρεψέ μου νὰ ἀπορῶ. Ἐπλάσες τὸν πῶς εὐθυμο ποιητὴ καὶ τοῦ παίρνεις ἔλο του τὸ κέφι.

«Ὁ πόνος μαραινεὶ τὴ φαιδρότητα τῆς ψυχῆς μου καὶ μὲ κάνει νὰ γίνομαι μελαγχολικός· ἂν δὲν πάρη πιά τέλος αὐτὸ τὸ χωρατό, στὸ τέλος θὰ γίνω καὶ γὼ Καθολικός.

«Καὶ τότε θὰ σᾶς πάρω τ' ἀφτιά μὲ ξιφωνητά

μου, ἔπως τόσοι ἄλλοι καλοὶ χριστιανοὶ—ὦ misereere! χάνεται, πεθαίνει ὁ πῶς καλὸς ἀπ' τοὺς χιουμοριστάδες!»

Καὶ νᾶ, ἀκέμα, κάτι στίχοι τοῦ γραμμένοι στὰ 1855,—πέθανε τὸ Φλεδάρη τοῦ 1856!

Συμβουλὴ.

«Δίνε πάντοτε τὸ ἀληθινὸ τοὺς ὄνομα στοὺς ἥρωες τῶν μύθων σου Ἄν δὲν ἔχεις τὸ θάρρος νὰ τὸ κάνεις, θὰ σοῦ βγεῖ οὐ πῶς χειρότερο. Γιὰ τὸ γαῖδαρο, πού θὰ ζωγραφίσεις, θὰ παρουσιαστοῦνε ἀμέσως μιὰ ντουζίνα γκρίζοι κουτεντέδες:

«Νᾶ, μαθές, αὐτὰ εἶναι τὰ μακριὰ μου τ' ἀφτιά!», φωνάζει ὁ καθέννας τους, «αὐτὸ, μαθές τὸ φριχτὸ ἄγριο ὀγκανητὸ εἶναι ἡ φωνή μου! Ὁ γαῖδαρος αὐτὸς εἶμαι ἐγὼ! ἂν δὲν μνημονεύεται τὸ ὄνομά μου, ἡ πετρίδα μου μὲ ἀναγνωρίζει ἀμέσως, ἡ πατρίδα μου ἢ Γερμανία, Ἐγὼ εἶμαι ὁ γαῖδαρος! Γι—Α! Για—Α!

«Ἦθελες νὰ πρυφυλάξεις ἕνα βλάκα κι' ἔκανες νὰ τὰ βάλουνε δώδεκα μαζὶ σου».

Αὐτὰ γιά τὸν Ἑρρίκο Χάινε. Ὅσο γιά τὸν Μπωντελαίρ, ἴσως θὰ μποροῦσε κανεὶς, μελετώντας τὸ ἔργο του, νὰ βρεῖ τὰ σπέρματα τῆς ἀρρώστιας του, καὶ πρὶν ἀκόμα ἐκείνος πέσει στὸ κρεβάτι. «ἴσως» λέω.

Δικός σου

ΑΓΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Ο ΡΩΜΑΝΤΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΦΛΩΜΠΕΡ

Τρέμει διαρκῶς ἀπὸ τὸ φόβο μήπως φανερώσῃ τὴ ρομαντικὴ του διάθεση. Πιστεύει πὼς τὸ κατορθώνει, μὲ τὴ δεξιότητά του ὀραλισμοῦ του. Ἄν ἡ σκέψη του εἶτον λιγότερο δυνατὴ, θάφινεν, ἴσως, ἐλευθερὴ τὴν ψυχὴ του νὰκολουθήσῃ τὸ φυσικὸ τῆς δρόμο.

ἴσως, τότε, νὰ μὴν ἔγραφε τὴν «Κυρία Μοβαρὸν» καὶ τὴν «Αἰσθηματικὴν Ἀνατροφήν». Θᾶγραφεν ἔμως, χωρὶς ἀμφιβολία, τὴ «Σαλαμπὼ» καὶ τὸν «Πειρασμόν». Καὶ τὸ ἔργο του δὲ θὰ μύριζε τόσο πολὺ φιλολογία. Θὰ εἶχε τὴ θεϊκὴ πνοὴ τῆς αὐθόρομητης ἐμπνεύσεως.

Εἶναι, ὡστόσο, κλασικὸς ὁ Φλωμπέρ. Ἡ σοφὴ ψυχολογία τῶν χαρακτήρων του καὶ, πρὸ πάντων, ἡ ἀρμονία τῆς περιόδου του καὶ ἡ ἀφραστὴ λαμπρολογία του, εἶναι χαρίσματα ἱκανὰ νὰ τὸν ὑψώσουν στὰ ἀψηλότερα σκαλιὰ τῆς Τέχνης. Φοβοῦμαι, ὡστόσο, μήπως δὲν εἶχε καὶ ὄλως διόλου ἄδικο ὁ Μωρεάς, βρίσκοντας πὼς μοιάζει μὲ μιὰν ὡραία, ἀλλὰ παγωμένη, λιμνοθάλασσα.

Κρίμα πού οἱ ἀιθροῦποι τοῦ 1860 εἶχαν ἀρχίσει νὰ βαρύνωνται πιά τὰ κόκκινα γέλεκα καὶ τίς ὡραϊολογες, ἀλλὰ μάταιες κραυγὲς γιά τὴν ἀναίσθητη φύση. Ἄν ὁ Φλωμπέρ εἶχε τὴν τόλμη νὰ περιφρονήσῃ τὴν ἀντιρομαντικὴν διάθεση τῆς ἐποχῆς του, θὰ ἔχανε, βέβαια, ὁ ὀραλισμὸς ἕναν ἀπὸ τοὺς πῶς τρανοὺς ἀντιπροσώπους του, ἀλλὰ τὸ ἔργο τοῦ Σατωμπριάν θὰ ποχοῦσε τὸν εἰλικρινέστερο καὶ τὸν πῶς ἀξιο συνεχιστὴ καὶ στυλοβάτη του.

ΧΡ. ΜΟΛΙΝΟΣ

ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ

Στὸ χωριό μου τέτια ὄρα θὰ χτυπάει
τῆς ἐκκλησιᾶς γλυκόλαλα ἢ καμπάνα·
ἢ δόλια μου κι ἀξέχαστή μου μάννα
μιὰ λαμπάδα ὡς τὸ μπόι μου θὲ νὰ πάει.

Χριστὸς γεννᾶται σήμερον! καὶ φέρνει
στὸν κόσμον τὴν ἀγάπη τὴ μεγάλη·
μὰ μένα τάχα ποιά ἄμαρτία μὲ δέρνει
καὶ ποιά τὸ νοῦ μου πνίγει ἀνεμοζάλη!..

Ἄλλ! δὲν τὴν ἀκούω ἐγὼ τὴν καμπάνα,
κι οὔτε τῆς Βηθλεὲμ θωρῶ τὸ φωταστέρι,
τὴ στριγγιά πέρ' ἀκούω μονάχα διάννα,
ποὺ μὲ τρυπάει σὰ δίκικοπο μαχαίρι.

Τὴ μυρουδιά δὲ νιώθω ἀπ' τὸ λιβάνι
κι οὔτε φωνὲς ἀκούω παιδιῶν καὶ γέλια,
μὲ ματώνει τὸ ἀγκάθινο στεφάνι
καὶ σύντριμμα ἢ ψυχὴ μου καὶ κουρέλια.

Χριστέ! στὴν ἐρημιὰ ποὺ ἀργοσπαράζω,
σὲ προσευκῆ τὰ χέρια δὲ σοῦ ὑψώνω,
μὲ τὰ χέρια τὰ μάτια μου σκεπάζω
νὰ κρύψω τὸ βαθύτατό μου πόνο.

Μικρασία, Χριστούγεννα 1921.

ΑΓΗΣ ΔΕΒΕΝΤΗΣ

ΧΤΥΠΗ ΖΩΗ...

Δυὸ ὄραϊα πράματα ἔχει ὁ κόσμος
τὸν ἔρωτα καὶ τὸ θάνατο.
Λεοπέδης.

Ἐφχαριστῶ τὴ ζωὴ ποὺ μὲ ποτίζει τόσες πίκρες. Τὴν ἐφχαριστῶ ἀληθινὰ γιατί ἀλλιῶς πῶς θὰ νιωθα τὸ γλυκὸ ποτήρι τῆς ἀγάπης ποὺ μοῦ προσφέρεις ἐσύ, Καλέ μου.

Πάντα σὰ βουτάει ὁ ἥλιος λογαριάζω πόσο ἀψέντι μὲ πότισε κ' ἢ μέρα ποὺ πέρασε. Στὸ στοχασμὸ ἀφ' τὸν εἶναι ἔτοιμα τὰ δάκρυα νὰ πηδήξουν στὰ κροβλέφαρα. Μὰ πριχοῦ προφτάξουν γι' ἀφτὸ τὸ σάλτο νὰ καὶ ξεπετιέται ἢ γλυκοῦλα σου μορφή κρατώντας τὸ ποτήρι τῆς χαρᾶς. Πίνω καὶ μεθῶ. Οὔτε ρακί, οὔτε κρασί. μανάχα ἀγάπη πίνω. Βάζω τοὺς πόνοους μου νὰ κοιμηθοῦν στὰ βάρδια τῆς ψυχῆς μου.

Ἄκριθὴ ἀγάπη μου, ἂν δὲν εἶτανε ἀφτὸ τὸ μεθῆσι, πόσο βαριά ἢ ζωὴ!... Πεισματικὰ θαρρεῖς καὶ μοῦ γυρνᾶ ὅλη τὴ μάδρη τῆς καὶ τὴν ἄχαρη ὀψη. Μὰ

τι θὰ κάνει πιά; θὰ τὴν τσακώσω ἀπ' τὰ μαλλιά τὴ Ζωὴ τὴ δολερὴ καὶ θὰ τὴ ζήσω καθὼς τὴ θέλω ἐγὼ, σὰν ποὺ λέει κι ὁ Μπετόδεν.

Ἦ! σὰ θάμαστε μαζί! θὰ τινάξουμε τὰ φτερούγια μας γιὰ νὰ ξεφύγουν εἰς θαλασσοστάλες ποὺ κόλλησαν ἀπ' τὴ νεκρὴ καὶ βρώμια θάλασσα τῆς ἀλυσσοδεμένης ζωῆς. Θ' ἀνοίξουμε πλατιά τὰ φτερά καὶ θὰ πετάξουμε στὰ παρθένα λημέρια ποὺ ἢ ὄνειροφαντασιὰ μας ἐπλασε ἀπὸ σμαράγδι καὶ ζεφείρι παιώντας τὰ χνάρια τοῦ Πάνα, τῆς Δάφνης καὶ τῆς Χλόης.

Καὶ σὰ θάμαι, ἀγάπη, στὴν ἀγκαλιὰ σου εἰς θὰ ξέρω ἂν γεννήθηκα ἀπὸ γονιοὺς, εὔτε θὰ ξέρω ἀδέρφια εὔτε μὲ κανένα θὰ μίλησα ποτέ. Θέλω πέσει ἀπ' τὸν οὐρανὸ μὲ συνείδηση τῆς Ἀγάπης σου μονάχα.

Δὲ θὰ ξέρω ἂν εἶμαι ἄνθρωπος ἢ ἓνας ἀγέρας ποὺ φύσηξε ἀπ' τὸ κανάλι τῆς Μεγάλης Ἀγάπης. Χτύπα ζωὴ ἂ δὲν βαρούσαι... χτύπα...

Μιτυλήνη

ΣΙΓΤΑ ΚΑΡΑ-Γ' ΣΚΑΚΗ

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

ΙΔΡΥΘΗΚΕ ΣΤΗ 1903

ΒΓΑΙΝΗΙ ΔΥΟ ΦΟΡΕΣ ΤΟ ΜΗΝ

διοικήτης, εκδότης και διευθυντής: Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Ταχτικοί συντάκτες: ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΦΗΣ, ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΡΟΡΙΤΗΣ, Γ. ΦΤΕΡΗΣ, ΚΙΜΩΝ Ι. ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΣ, ΠΑΝΟΣ Δ. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ, Α. ΣΤΕΪΝΜΕΤΖ

Γραφεία: Κολοκοτρώνη 25B

(Χαρτοπωλείο Γ. Ξανθοπούλου)

*Επιστολές, επιταγές κτλ. παρακαλούμε να διευθύνονται: Δημ. Π. Ταγκόπουλο Poste Restante 'Εξωτερικού, Αθήνα.

ΣΥΝΤΡΟΜΕΣ:

Για την Ελλάδα	{	δρ. 30	το χρόνο.
		" 15	το εξάμηνο.
		" 8	το τρίμηνο.
Για την Αγγλία & Αίγυπτο	{	£ 1	το χρόνο
		£ 0,10	το εξάμηνο
Για την Αμερική	{	\$ 5	το χρόνο
		\$ 3	το εξάμηνο

και για τα άλλα μέρη 40 φρ. τη χρονιά.

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΑ

ΚΑΙ τουτο το φύλλο, το πρώτο της καινούργιας χρονιάς, άρχισε να βγει, δὲ βγήκε στην ώρα του και θάργουσε ακόμα, αν ο κ. Θάνος Τζαβέλας, που διευθύνει το τυπογραφείο «Κράτος», δὲν είχε την καλοσύνη ναφίση κάθε άλλη τυπογραφική εργασία του κατά μέρος, και να μᾶς τυπώσει το «Νουμά». Τὸ δηλώσαμε και στο περασμένο φύλλο, τὸ ξαναδηλώνουμε και σήμερα, πὼς εἴμαστε υποχρεωμένοι να βγάζουμε *δύο φύλλα το μήνα*, και τὰ φύλλα αὐτὰ θὰ βγάζουμε με κάθε θυσία. Αὐτὸ μπορούμε να τὸ υποσχεθούμε. Δὲν μπορούμε ὅμως να υποσχεθούμε και ποιὲς μέρες θὰ βγαίνουν τὰ φύλλα αὐτὰ, γιατί τουτο δὲν εἶναι στο χέρι μας. Εἶναι στο χέρι τῶν κ.κ. τυπογράφων και τόσων ἄλλων κυρίων και ἀφεντάδων μας ἀκόμα. Ὅποιος εἶναι καταδικασμένος να τυπώνει σήμερα στην Ελλάδα, μᾶς νιώθει πολὺ κακὰ τί θέλουμε να ποῦμε. Ὅποιος πάλι εἶναι ἀπαλλαγμένος ἀπ' αὐτὴ τὴ βραία ποινή, δὲ θὰ μᾶς νιώσει ὅσα κι ἂν του ποῦμε.

ΕΝΑ προκορεῖτο χρησιμώτατο ἴδρυσε ὁ γνωστότατος καλλιτέχνης τῆς σκηνῆς κ. Πάνος Καλογερίκος, τὸν «Ἄργο τῶν θεάτρων τῆς Ἀνατολῆς» και ἀναλαβαίνει κάθε εργασία σχετικὴ με τὸ θέατρο (Με-

ταφραστική, ἐκδοτική, διοργανωτική παραστάσεων κλ.) Μ' ἓνα τέτιο πρόγραμμα πλατὺ και με τέτια ἐγκυκλοπαιδικὴ μόρφωση πούχει ὁ κ. Καλογερίκος, δὲν ὑπάρχει ἡ παραμικροτέρα ἀμφιβολία πὼς τὸ πρακτορεῖο του θὰ πᾶει μπροστά.

ΟΙ κ. κ. συντρομιτές μας του ἐξωτερικοῦ ἂς προσέξουν καὶ πὺν γράφουμε στο ἐξώφυλλο του σημερινοῦ φύλλου, στὰ «χωρὶς γραμματόσημο», για να κανόνισουνε σύμφωνα μ' αὐτὸ τὴν ἀποστολὴ τῆς καινούργιας συνδρομῆς τους. Βέβαιον, με τὴ σημερινὴ ἀκρίβεια τῶν τυπογραφικῶν, δικαιολογώτανε και ἡ στερελίνα και τὰ δολάρια και ὅλα, μὰ ἐμεῖς ὀρίζουμε τὴ συνδρομὴ σὲ δραχμὲς, κι ὅσοι θέλουν ἂς τὴν στείλουν και σὲ...ρούβλια ἀκόμα!

ΜΙΑ ΕΣΠΕΡΙΔΑ

Βόλος ὁ του Γενάρη 1922.

Δυὸ φορὲς παίχτηκε ἐδῶ, στο Δημοτικὸ Θέατρο, ἀπὸ τὸ Σύλλογο Ἑρασιτεχνῶν Βόλου, στίς 29 του περασμένου Δεκέμβρη και τὴν Προτοχρονιά, τὸ γνωστὸ μονόπρακτο δράμα του κ. Δ. Ταγκοπούλου «**Στὴν Ὁξώπορτα**» και τίς δυὸ φορὲς με μεγάλη ἐπιτυχία. Κόσμος πολὺς και διαλεχτός, και οἱ σοσιαλιστὲς ἀπὸ τὸ Ὑπερῶο λειτούσανε μπουκέττα κόκκινα πάνω στη σκηνή.

Σ' ὅλες τίς Βολιώτικες ἐφημερίδες ἐδημοσιεύθηκαν ἄρθρα κριτικά για τὴν παράσταση και ἀπὸ ὅλους ἐτονίσθηκε πὼς ἡ Δα Μαρίκα Φρονίμου ὡς *Δίνα*, θριαμβεύσε κυριολεκτικὰ και πὼς πολὺ γλήγορα θὰ πάρει θέση ξεχωριστὴ στη νεοελληνικὴ σκηνή. Τὸ δράμα τὸ δίδαξε στοὺς ἑρασιτέχνες ὁ κ. Ἄρ. Βεκιαρέλης και ὁ κ. Γεω. Βῶκος, που ἔτυχε να παρευρίσκει στίς πρόβες, τόσο ἐνθουσιάζτηκε με τὸ ἔργο ὥστε ἀνέβηκε κι αὐτὸς στη σκηνὴ ἀπάνω ὡς «ἄνθρωπος του λαοῦ».

Ἐξὸν ἀπὸ τὴ Δα Φρονίμου, ἐπαιξαν πολὺ καλὰ τοὺς ρόλους τους και ὁ κ. Χ. Κοὲν ὡς *Βουρλάς*, ἡ κ. Κ. Πασχαλίδη ὡς *Κυρία Βουρλάς*, ὁ κ. Κ. Ἀθανασάκης ὡς *Γιάννοβος* και ὁ κ. Δ. Καρυβίτης ὡς *Στάμος*.

Τὸ ἔργο ἀνεβάστηκε μ' ἐπιμέλεια μεγάλη στη σκηνή, ἀφοῦ ὁ Σύλλογος τῶν Ἑρασιτεχνῶν ἐφειταξε και σκηνικὰ ἐπίτηδες γι' αὐτό. Για τοὺς ἑρασιτέχνες ὁ κ. Γεω. Βῶκος ἔλεγε πὼς «ὄλοι τους—και ξεχωριστὰ ἡ Δα Φρονίμου, ἓνα ἀληθινὸ δραματικὸ ταλέντο—παίξανε σὰν ἡθοποιοὶ ἐξ ἐπαγγέλματος και σὲ πολλὰ, ἴσως και καλύτερα».

ΒΟΛΙΩΤΗΣ

Η ΑΛΛΑΓΗ ΤΩΝ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΩΝ ΟΝΟΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΘΡΑΚΗΣ

Φίλε «Νουμά»,

Τὴ διοικητικὴ μας Ἀρχὴ τὴν κώλλησε ἡ μανία, ποὺ εἶχαν οἱ παλιοὶ δάσκαλοι ν' ἀλλάζουν τὰ γεωγραφικὰ ὀνόματα· θέλει καὶ καλὰ νὰ στολίση μ' αὐτὸν τὸν τρόπο τὴ Θράκη, νὰ τὴν κίμη ἀγνώριστη σὶδ χάρτη. Γιὰ τοῦτο ψάχνουν ἀπὸ πέρσι οἱ ἀρμόδιοι, ευστήθουν ἐπιτροπές, χολοσκάνουν πῶς νὰ ὀνοματίσουνε τὴν τὰδε πολιτεία ἢ τὸ τὰδε κοιντοχώρι. Ἔτσι, ὕστερα ἀπὸ μεγάλη ἀνορθωτικὴ ἐργασία, εἶχαμε τίς προάλλες γενικὰ βαφτίσμα μετ' ἑνὸ ἐπισημώτατο, τὴν Πολιτικὴ Διοίκηση Θράκης, ποὺ ἓνα τῆς ἴδια τερο οὐκάκιω ἐπιβάλλει καινούργια ὀνόματα σ' ὅλα σχεδὸν τὰ χωριά τῆς Θράκης καὶ στὶς περισσότερες πολιτείες καὶ κομποπολες, σὰ νὰ εἶτανε αὐτὴ ἡ πρώτη καὶ τελευταία τους ἔλλειψη. Μὴν τὸ νομίζετε μικρὸ τὸ κατόρθωμα. Τὰ περισσότερα χωριά τῆς Θράκης βρεθῆσαν μετ' ὀνόματα τούρκικα, καὶ τὸ δυσάρεστο τοῦτο καινούμενο οἱ πατριώτες τοῦ ἐσωτερικοῦ μετώπου τὸ θεωρήσανε εὐκαιρία πολὺ κατάλληλη, γὰρ νὰ δείξουν τὴν ἐθνικὴ τους δράση καὶ τὴν ἐφευρετικὴ τους ἱκανότητα. Πῆραν λοιπὸν ἔμπρός τους τὸ γενικὸν κατάλογο τῶν χωριῶν, καὶ στὸ καθένα ἀπέναντι σημείωναν ἓνα νέο ὄνομα, πότε μετ' τὴ σημασία του στὴν ἑλληνικὴ, καὶ πότε μονάχα μετ' τὴ φωνητικὴ ὁμοιότητα. Λόγου χάρι Κιλίτσι=Σπαθάριον, Σαρκιλέρι=Κίδαρις, Ἀτίκι—Ἀττικόν, Οὐρὲν—Οὐράνιον. Στὸ ἀναμεταξὺ κατὰ σοφοὶ καθηγητὲς καὶ δεσποτάδες πάνσοφοι προτείνοντας μερικὰ προομηρικὰ ὀνόματα συμπλήρωσαν τὸν ἐξελληνισμό τῆς Θράκης, κ' ἔτσι τὰ καμμένα τὰ χωριά, σὰ νὰ μὴν τὰ ἔφθινε τὸ χάλι τους, φορέσανε μύσκες μετ' τὰ ζῦρι, πέντε μῆνες πρὶν τίς ἀποκριές. Καθὼς θὰ διῆτε στὰ παρακάτω παραδείγματα οὐβύνονται μετ' τραγικὴ ἀναισθησία καὶ ρωμαϊκά ὀνόματα. Τὸ Παλάτι γίνεται Διλιανόν, ἢ Σαρακίνα—Πεντάπορος, ἢ Μανιζουρά—Μελάνθη τὸ Ξερὸ—Νεαί Κορναί, τὸ Νιχώρι—Αἰγὸς Ποταμοί, τὸ νεόχτιστο Σαχτουροχώρι γίνεται Νεκτάριον γὰρ εὐνοήτους λόγους. Μιὰ καὶ ἀποφασίστηκε νὰ πᾶνε ἴσια στὴν ἐποχὴ τοῦ Ὀδρύου, ἔπρεπε νὰ λείψουν κ' αὐτὰ τὰ καταφρονεμένα νεοελληνικὰ ὀνόματα, ποὺ δὲν ἀναφέρονται μήτε στὸν Πανσανία μήτε στὸ Στράβωνα, ἔπειτα μπορεῖ νὰ ἔδιναν ἐπιχειρήματα πὲ κανένα νέο Φαλμεράγερο. Καὶ τώρα θὰ διαταχτοῦν οἱ δάσκαλοι νὰ διδάσκουν σύμφωνα μ' αὐτὰ τὴ γεωγραφία, οἱ ὑπάλληλοι νὰ προσέχουνε μὴν τύχη καὶ δεχτοῦνε ἀναφορὰς μετ' τὰ λαϊκὰ ὀνόματα τῶν χωριῶν, ποὺ τὰ καθιέρωσε αἰῶνων χρῆσι, καὶ θὰ τὰ διατηρήσῃ στὰ στόματα ἢ τωρινὴ συνήθεια καὶ ἢ συντηρητικότητα τῶν ἀνθρώπων. Πρέπει νὰ ἔχουμε δυὸ γλώσσας καὶ στὴ Γεωγραφία, νὰ γίνεται σύγχυση παντοῦ. Ρωμαϊκὸ ἰδί-

ωμα εἶναι ἡ παραζάλη, ὅχι ἡ τάξη. Ποίος δίνει σημασία, ἂν ἀπ' αὐτὴν τὴ μεταβολὴ γεννηθοῦνε τώρα καὶ κατόπι ἀτάξιες στὰ βιβλία τὰ Στρατολογικὰ, στὰ Ταχυδρομεῖα καὶ στὰ διάφορα μητρώα; Κι' ὅσες χαριτωμένες παράδοσες ἔπλασε ἡ λαϊκὴ φαντασία γύρω στὸ χτίσιμο κάθε χωριοῦ, ὡς σβίστοῦνε κ' ἐκεῖνες. Ὁ Διοικητικὸς σχολαστικισμὸς, φοβερώτερος ἀπὸ τὸ δασκαλικὸ μετ' τὴ δύναμη πῶχει, ἐννοεῖ νὰ τσιλαπατήσῃ καὶ τὴν κινὸν σαρταριστὴν πραγματικότητα. Βρίσκει ἓνα Μπουναρίτιο, ποὺ σημαίνει ρωμαϊκὰ Βρούσκα-στρο, καὶ τὸ μεταφράζει «Βρούσις» μοναχά. Τὸ Κερμένι ἑλληνικώτατο χωριὸ γίνεται ἡ Κορυμμένη, μολονότι βρίσκεται σὲ ἕψωμα ἐπάνω. Καὶ ἡ Τσαντώ, ἄλλο μεγάλο ἑλληνικὸ κεφαλοχώρι, ἓνα ἀφροβὸ χωριὸ, ποὺ μετ' τὴν ἔνοπλή του τὴν ἀντίσταση ἀπέφυγε τὸν τούρκικο διωγμὸ καὶ τίμησε τὸ ὄνομά του, καταδικάστηκε γὰρ ροῦχο γιορτερὸ νὰ φορῇ τὸ χαριτωμένο ὄνομα «Σάκκοι» γιὰτὶ κάποιος δικὸς μας ἀρχαιολόγος ἀνεκάλυψε μέσα στὴν ἱστορία τοῦ Κατακουζηνοῦ, ὅτι ἐκεῖ κάπου κοντὰ εἶτανε τὸ φρούριον «Σάκκοι».

Μὴ τί νὰ εἶς τὰ πολυλογῶ; Μήπως καὶ οἱ ἄρχαίοι μας πρόγονοι ἀλλάζοντας τὰ ξενικὰ ὀνόματα δὲ δυσκόλεψαν τὸ ἔργο τῆς νεώτερης Ἐπιστήμης; Ὁ «Νουμάς» ποὺ εἴκοσι χρόνια τώρα ἀντιπυλαίβει μετ' τὴ ρωμαϊκὴ κονταμίρι, δὲν ξινάξεται βέβαια ἀπ' αὐτὴν τὴ νοστορία. Θάξῃ ὅμως, καθὼς ἐλπίζω, τὴν ὑπομονὴ νὰ δημοσιύσῃ αὐτὲς τίς γραμμές, δεῖγμα μικρὸ, ποὺ φανερώνει λιγάκι πόσο θετικὰ σέφτονται οἱ ἄνθρωποι, ποὺ ἤρθαν νὰ ζωογονήσουν τὴν ἠρημαγμένη χώρα μας.

Τυρολόη 11|12|21

ΦΩΤΙΟΣ Γ. ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ

Μερικὰ παραδείγματα ἀπὸ τὴ μετονομασία τῶν συνοικισμῶν τῆς Θράκης.

<i>Παλιά</i>	<i>Καινούργια</i>
Αἰβαλί	Κύδωνες
Καπεγλι	Κατακλιδες
Σουλεμάνι	Σελινούς
Δογάντζα	Τηγάνιον
Κανταμίσι	Καρδαμῖς
Κούμπιο	Χρυσάμπελος
Κάλφα	Κάλχας
Δερβένι	Ἄβας
Ρουμτσικι	Δομίσκος
Ξερὸ	Νεαί Κορναί
Κογιούνερι	Προβιτῶν
Κούρσοβο	Κόρυμβος
Κούλελι	Πύθιον
Μπαμμάεσι	Ἄρτισκος
Δεδέαγας	Ἀλεξανδρούπολις
Σετιμπαχί	Ἐλαιοῦς
Κιλμπάχρι	Κυνὸς Σῆμα

Ύσμιπεϊ
Κισιξιλάρι
Καραμασλι
Μουράιτσιλι
Σαχουροχώρι
Δογαντζιλάρ
Τζεβισλι
Κιρίκαλι

Ύσμιπολις
Κασιόκα
Μούσμουλα
Τσουκνίδα
Νεκτάρων
Ριδαβός
Κάρηπος
Κυρά Καλή

Μπουλούστρα
Μέμοβι
Κιουρλι
(Παράκληση τῆς «Ἐφ. τῆς Κυβερνήσεως» τοῦ
Βασιλείου τῆς Ἑλλάδος. Ἐν Ἀδριανουπόλει 18 Σεπ.
1921. Τεῦχος Βον. Ἄρ. φύλλου 1, ἀρ. ἀποφάσ.
109298).
Τσούλου 11|13|31 ΦΩΤΙΟΣ Γ. ΑΠΟΣΤΟΛΙΑΝΣ

ΣΕΛΙΔΑ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΝΕΟΥΣ

— ΨΥΧΟΡΜΗΤΑ —

«ΠΕΡΦΑΝΑ ΑΡΜΟΝΙΣΜΕΝΟΙ ΑΧΟΙ»

... Ἐμπρός μπαλντάδες, γιὰ νὰ συντριψομε τίς
ἀλυσίδες, καὶ δυναμίτες, γιὰ νὰ γκρεμίσουμε τὸ σπι-
ταρὸ τὸ παλάτι τῆς πρόληψης!...

Στήθηκα ἄνθρωπος!... Καθάρια, ξέσκεπα μ'
ἀδερτσώνη, οἱ λογαριασμοὶ μας θὰ λύνονται τώρα
κ' ἔμπρός. Κοινωνία πρόθυμη, στοργικὴ μάνα!..

Τὶ κατσοφιλάεις; Δὲ σὲ προσέχω... Κέφι καὶ
δρεξη, χαρὰ καὶ δύναμη, νὰ τὴν τραγῆσω πρέπει,
μέσα στὸ σάλο σου... Στήθηκα ἄνθρωπος ξαστεριά
θέλω... Ὡ... στὸ πρῶτο τὸ δειλὸ τὸ φτερούγισμα...
τί χαρὰ... Ἄκου τὸ λάλημα... «Ἔχω δικαίωμα
καὶ μὴ γυρεύης νὰ τὸ πνίξης, στῆς προστασίας σου
τὸ γκρίζο ἴσκιον...» Γυρίζεις τὸ πρόσωπο; Γελᾷς
στὴν τόλμη μου; Θυμώνεις λέει;... Καὶ τί μέ-
λει; Τὸ δευτερο φτερούγισμά μου στ' ἀνηφόρι με-
γαλύτερο· καὶ τὸ λάλημα; Ἄκου το... «Ἄσε τίς φο-
βέρες, ἔχω δικαίωμα καὶ νὰ τὸ σκεπάσης, μὴ γυ-
ρεύης, στὸ θαμπὸ τῆς ἀνάγκης σου πέπλο...» Τί;
πλαταιὰ περιφρόνηση, διαβάζω στὰ μάτια σου καὶ
στ' ἀπαίσιο στόμα, συγκρατημένο, χλευαστικὸ ἕνα
χαμόγελο;

Αἰ... μὰ τὸν ἔγωισμό μου νὰ τόνε θέλης δὲ θὰ
σ' ἀφήσω, πάντα τὴ λάτρεψα στὴν περηφάνεια μου..
Ἄτσάλι ἢ τόλμη μου, διαμάντι ἢ σκέψη, θὰ σ' ἀναγ-
κᾶσουν νὰ γονατίσης κάποιον καιρὸ... Τὸ θέλω τὸ
φτερούγισμά μου πιδ μακρύτερο—σὰ βουερὸ θυμο-
μένο μελλοσι ἀντάρτικο—στὴν κορφὴ τῆς Ἰδέας,
πρέπει νὰ πάω τώρα καὶ πιδ κοντά... Μπορεῖ νὰ
μοῦ στοιχίσῃ τὴ ζωὴ;... Ἐπιχείρημα σόλικον...
Δὲν τὸ πιστεύω... Ἀκόμα λίγο... Ὡ... ἢ στερνὴ
ἢ γιγαντία προσπάθεια... νά, τὸ ξανάσασμα, στὴ
φωτερὴ τὴν κορφὴ, ὁ στοργικὸς ὁ σταθμὸς μου ἐδῶ..
Μὴ φρενιάζεις!.. τὰ μάτια σου δὲ φτάνουν νὰ μὲ

δοῦνε τώρα, τὰ βρόχια σου ξέφυγα, σ' ἔχω στὰ πόδια
μου ταπεινωμένη... Ἄκου τοῦ μαγικῶ τραγουδιοῦ
τὸν ἀντίλαλο...

«Ὅ,τι οἱ σκλάβοι σου συνθήκη τὸ προσδεύουνε
καὶ οἱ ραγιάδες σου τὸ προσκυνᾶνε νόμο ἀτάλευτο,
ἐγὼ μ' ἀφάνταστα μεγάλη μιὰ φωνή, τὸ λέω ἀρλου-
μπα!!! Ὁ μέγα κόσμος, γερός ὁ κόσμος μου—τό-
μος ἀκοίμητος—νάτο τὸ φῶς...»

Ἐμπρός μπαλντάδες, γιὰ νὰ συντριψομε τίς ἀλυ-
σίδες, καὶ δυναμίτη, γιὰ νὰ γκρεμίσουμε τὸ σπιταρὸ
τὸ παλάτι τῆς πρόληψης!

Πύργος

ΝΤΟΡΑ

ΠΕΡΑΣΜΕΝΑ ΧΕΙΜΩΝΙΑΤΙΚΑ

Ἔταν θυμοῦμαι ὅλα χειμωνιάτικα
Ἄπὸ τὸ φῶς, τὸν ἥλιο, τὰ λουλούδια
Ὡς τὰ τραγουδία τῶν πουλιῶν τοῦ λαγκαδιοῦ,
Ὅμορφα χειμωνιάτικα τραγουδία!

Θυμοῦμαι ἀκόμα μεσημέρια ἡλιόλουστα
Κ' ἐμεῖς στὴ μεσημεριανὴ λιανάδα
Σ' ὁμορφους τόπους μακρυνούς; μαζεῦαμε
Λουλούδια καὶ ἥλιο κι' ὁμορφάδα

Ἄπ' ὅλα τὰ καλιά μου χειμωνιάτικα
Τὰ ὁμορφώτερα ὁ νοῦς μου ξεχωρίζει:
Ἦλιος λουλούδια· καὶ στὴ μέση τους
Τὸν παιδικὸ μου σύντροφο ἀντικρύζει!

Κ' ἔτσι μὲς στὰ σκοτιδια τοῦ Καιροῦ
Τίς ἴδιες βλέπω φωτεινὲς εἰκόνας,
Κάποιες ζεστὲς λιανάδες χειμωνιάτικες
Μαζὶ μὲ παπαροῦνες κι' ἀνεμώνες.

ΘΑΛΑΣ ΑΦΡΟΣ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΖΩΗ

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ ΤΟΥ 1921

Ὁ καθμερὸς τύπος στὰ πρωτοχρονιάτικα φύλλα του θέλησε νὰ δώῃ μιὰ εἰκόνα τῆς φιλολογικῆς κινήσεως τῆς χρονιάς πού πέρασε. Μά, ὅπως πάντα, οἱ φημεριδογράφοι, ἀγγίζουσι τὸ ζήτημα ἀλαφρῶ ἀλαφρῶ, καὶ γράψανε ὅτι τοὺς κατέβηκε τὴ στιγμὴ πού πιάσανε τὴν πένα, δίχως νὰ τοὺς ἐνδιαφέρῃ γιὰ τίποτ' ἄλλο παρὰ μονάχα πῶς νὰ γεμίσουνε τὴν ἀναγκαῖα τους στήλη. Ἔτσι, ὅποιος διαβάσῃ τὰ ἐπιθεωρησιακὰ τοὺς ἀρθρα, θὰ σπιάσῃ στὰ γέλια ὄχι μονάχα γιὰ τὴν ἀνιποψία πού φανερώνουνε, μά καὶ γιὰ τὶς χοντρές ἀντίφασες πού περιέχουνε τὸ καθένα καὶ ὅλα μαζί γιὰ τὰ ἴδια κρινόμενα ἔργα. Ἔτσι ὅ,τι ὁ ἕνας θεωρεῖ μεγάλο καὶ τρανὸ, ὁ ἄλλος τὸ ἀγνοεῖ ὁλότελα. Ξαίρουμε βέβαια, μὲ τὴν τρόπο γίνεται πάντα ἡ δημοσιογραφικὴ δουλειά. Στὰ ζητήματα ὅμως τὰ φιλολογικὰ τὸ πράμα ἔφτασε στὰ σύνορα τοῦ γελίου. Μὰ τὸ ψαροῦ ἀπὸ τὸ κεφάλι βρωμᾷ. Κι ὅταν τὸ Κράτος, μὲ τὸ περίφημο «Ἀριστεῖο τῶν Γραμμάτων καὶ τῶν Τεχνῶν» πού δημιούργησε τὰ τελευταῖα χρόνια, κάθεται καὶ κομματίζει καὶ δείχνει τὸ παράδειγμα τοῦ σαφασόνιοι, — τί νὰ κάμουνε κ' οἱ δυστυχισμένοι χρονογράφοι, πού ἡ καθμερὴν δουλειά, τοὺς ἔχει ξεπιπίσει τὸ μυαλό;

Κι ὅμως ἂν θελήσῃ κανεὶς μὲ προσοχὴ νὰ ξετάσῃ τὴν κίνηση τῆς φιλολογίας μας σ' ὅλο τὸ διάστημα τῆς χρονιάς πού μᾶς πέρασε, χωρὶς νὰ μείνῃ ἐνθουσιασμένος, θὰ μείνῃ ἱκανοποιημένος. Ἡ ποίησή μας, ἔδειξε μιὰ ὀρμὴ ἀξίεπαινη, κ' ἔκαμ' ἕνα βῆμα πρὸς τὰ μπροστά. Καὶ τοῦτο, ὄχι ἀπὸ τοὺς ἀναγνωρισμένους ἀξιους δασκάλους τῆς γενιάς πού πέρασε, μά ὅλο ἀπὸ νεώτερους. Φανερωθῆκανε τὴ χρονιά τούτη δυὸ ἀξιοὶ λυρικοὶ ποιητῆς μὲ δλάκερες ποιητικῆς συλλογές. Ὁ Ν. Πετιμεζᾶς, γνωστὸς ἀπὸ πρῶτῃτερα στοὺς ἀναγνώστους τοῦ «Νουμᾶ» μὲ τὸ ψευτόνομα «Λαύρας», τύπωσε «*Τ' ἀπλὰ λόγια*», πού τὰ χαρακτήρισε πιστὰ μὲ κριτικὸ του πρόλογο ὁ *Ρήγας Γκόλφης*. Ὁ πρωτοφανέρωτος *Γ. Δελῆς* μὲ τὸ βιβλίον του «*Ἀπάνημα βράδια*», μᾶς ἔδωσε εἶδος βαθιονόητης ποίησης, γεμάτης ἀπὸ αἶσθημα πόνου κ' ἔγκαρτέρησης.

Μὰ κ' οἱ πιδὸ γνωστοὶ ἀπὸ τοὺς νεώτερους φιλοτιμηθῆκανε νὰ παρουσιάσουνε συγκεντρωμένη σὲ βιβλία δείγματα ἀπὸ τὴν ἐργασία τους. Ὁ *Ρήγας Γκόλφης* ἔδωσε τοὺς «*Ἕγνους*», τὴ δευτέρη ποιη-

τικὴ του συλλογὴ ὕστερ' ἀπὸ τὰ «*Τραγούδια τοῦ Ἀπρίλη*», Ὁ *Κ. Καρθαῖος* τὸ πρῶτο του βιβλίον μὲ τὴν ἐπιγραφή: «*Τὰ τραγούδια τοῦ νησιοῦ μου κ' οἱ Κηφισσιώτικες μελωδίες*», ὁ *Πάνος Ταγκόπουλος* τὰ «*Λυρικά του*», ὁ *Θανάσης Κυριαζῆς* «*Τὶς στιγμὲς πού ζῶ*». Οἱ παραπάνου ποιητῆς ἀπὸ τὴν πλειάδα τοῦ «*Νουμᾶ*» διαβαστῆκανε πολὺ καὶ τὰ βιβλία τους εἶδαν ἀρκετὰ μεγάλη δημοσιότητα. Ὅταν ὁ Ἐκδοτικὸς Οἶκος «*Πανιάρης*» κυκλοφόρησε τὶς πρῶτες ἀπὸ τὶς παραπάνου συλλογές, ὁ «*Νουμᾶς*» χαρακτήρισε σύντομα τὰ νέα βιβλία μὲ τὰκόλουθο σημεῖωμα:

«Οἱ ποιητῆς αὐτοὶ, ἀρματωμένοι γερὰ μὲ γνώση καὶ μὲ τέχνη, μορφωμένοι καὶ συγχρονισμένοι, μᾶς δίνουνε τὴν λυρικὴ ποίηση, πού ἡ ἐποχὴ μας γεννᾷ. Αἰσθάνονται μὲ καρδιὰ γαληνεμένη καὶ ἀπλή, καὶ παρατηροῦνε μὲ μάτια μοντέρνα. Μακριὰ ἀπὸ τὶς παραδομένες πρόληψες καὶ συντηρητικότητες, πετοῦνε, μὲ τὰ φτερὰ τῆς φαντασίας, πρὸς νέους καὶ ἀνοιχτοὺς ὁρίζοντες. Κ' ἔξιν ἀπὸ τὰ κοινὰ τους αὐτὰ χαρακτηριστικὰ, καθένας τους εφραγίζεται ἀπὸ μιὰ ἰδιαίτερη πρωτότυπη ἀτομικότητα. Ἡ ποίηση τοῦ Ν. Πετιμεζᾶ εἶναι γεμάτη ζωγραφία, μὲ ἀδρές πινελιές δομένη, πού ὅμως κάτω ἀπ' αὐτὲς τρέμει μιὰ ψυχὴ δακρυσιμένη κ' αἰσταντικὴ. Τὰ τραγούδια τοῦ Πάνου Ταγκόπουλου τὰ χαρακτηρίζει μιὰ πνοὴ νιότης καὶ λεβεντιάς, γερὴ ἀντίληψη τῆς ρωμαϊκῆς πλάσης, ἀγάπη στὴ ζωὴ καὶ στὸν ἔρωτα, κ' ἕνας διονυσιασμὸς ἡλιουπλούμιστο. Τὰ ποιήματα τοῦ Κ. Καρθαῖου, ἀπλά, φωτεινά, λιτὰ, ζωερὰ, γεννήματα ζευγαρωμένης σοφίας καὶ φαντασίας, μὲ μιὰ ξεχωριστὴ πρωτοτυπία στὴν ἔκφραση πού πίντα τὰ σημαδεύει. Ὁ *Ρήγας Γκόλφης* μὲ τοὺς «*Ἕγνους*», μᾶς δίνει καὶ πάλι δείγματα τῆς ποιητικῆς του Τέχνης, πού προσπαθεῖ νὰ ὑψώσῃ σὲ νόμο ἀπαράβατο, τὸ γεμάτο, δυνατό, γερὸ καὶ ἀλάθευτο σίγχο, συνταιριαμένο μὲ τὴν φλόγα τοῦ πάθους καὶ τὸ ζῆλο τῆς κοινωνικῆς λευτεριάς».

Βγήκανε ἀκομα στὸ διάστημα τῆς χρονιάς πού πέρασε, τὸ ποιητικὸ βιβλίον τοῦ Ν. Καρυωτάκη «*Νηπενθῆ*», καὶ τοῦ Στεφανοῦ Δάφνης «*Τ' ἀνοιχτὸ παράθυρο*», μὲ ποιήματα πού τιμοῦνε καὶ τοὺς δυὸ ποιητῆς, τοῦ Α. Ἄργη «*Νύχτες*», τοῦ Μένου Φιλήντα «*Ὀχτάβες*», καὶ τοῦ Ρώμου Φιλόρα «*Κλεψύδρα*», μὲ ἀξιόλογη πρωτοτυπία. Ὁ *Θρασύβουλος Σταύρου* μὲ τοὺς «*Ἀρόμους καὶ Μονοπάτια*» μᾶς ἔφερε μιὰν ἀληθινὴν ποιητικὴν δροσιά.

Ὁ πεζὸς λόγος μᾶς ἔδωσε λιγώτερα βιβλία παρὰ ἡ ποίηση. «*Ὁ πατέρας καὶ ἄλλα δηγήματα*» τοῦ

Κώστα Παρορίτη, έχουνε σελίδες τόσο δυνατές, πού ἀναδείχνουνε τὸ συγγραφέα τους δηγηματογράφο πρώτης γραμμῆς. Ἐπειτα ὁ Παρορίτης εἶναι ὁ μόνος, ἀπὸ τοὺς καθ'αυτὸ νέους τεχνίτες τοῦ πεζοῦ λόγου πού ἔχει γλωσσικὴ κανονικὰ, ὕφος ἐξαιρετο καὶ στυλ ἀφραστο καθαρὰ φιλολογικὸ καὶ ὄχι δημοσιογραφικόν. Τὸ μικρὸ ρομάντζο «Πλάϊ στὴν Ἀγάπη» τοῦ διευθυντῆ τοῦ «Νουμά» **Δημ. Π. Ταγκόπουλου**, ἀσύγκριτον συγγραφέα στὴ φιλολογικὴ ἀφήγησι καὶ στὸ τεχνικὸ κλέξιμο τῆς ὑπόθεσις, — φανέρωσε πὼς κ' ἡ δική μας κοινωνικὴ ζωὴ δίνει στὸν ἄξιο δημιουργὸ θέματα δυνατὰ γιὰ ψυχολογικὴ ἀνάλυσι. Ἀπὸ τοὺς παλιῶς ἔργου σου τύπως ὁ **Γρηγόρης Ξενόπουλος**, καὶ μερικοὶ ἄλλοι παλιότερης ἐποχῆς, πού τώρα πιά φαίνονται σὰν ξαναξεσταμένα φαγιὰ περασμένου φιλολογικοῦ τραπέζιου. Ὁ ρόλος τους ἀπομένει νὰ φωτίσουνε μιὰ δύσκολη περίοδο, πού περᾶσανε ἄλλοτε; τὰ νεοελληνικὰ γράμματα, περιφρονημένα ἀπ' ὄλους καὶ πού παλεύανε νὰ σπᾶσουνε τὶς ἀλυσίδες τῆς σχολαστικῆς παράδοσις. Μὰ γιὰ τοῦτο οἱ τίμιοι ἐκείνοι ἐργάτες δὲν εἶναι ἄξιοι λιγότερου σεβασμοῦ, ἀπὸ τοὺς νεώτερους.

Στὶς στίγες τοῦ «Νουμά» φανερώθηκε πάλι μιὰ φωνὴ πού ἀπὸ καιρὸ εἶχε ἄδικα σπαίσει. Ὁ **Μήτσος Ἀνθέμης** τεχνίτης στὸ δῆγημα ἀπὸ τοὺς διαλεκτοὺς, μὲ ὕφος καὶ ψυχὴ βαθύτατα εὐγενικά. Ὁ πολυγράφος **Δημοστένης Βουτυράς**, ἀπὸ τὰ πρωτοπαλλήκαρα στὸ δῆγημα, σκόρπισε τὰ ἔργα του σὲ διάφορους ἐκδόσεις, καὶ τώρα τελευταῖα κυκλοφόρησε σὲ βιβλίον, τυπωμένον στὴν Ἀλεξάνδρεια, ἕνα ἀπὸ τὰ μακρύτερά του δῆγηματα, «Οἱ Ἀλανιάρηδες».

Ἡ δραματικὴ παραγωγὴ ἀντιπροσωπεύτηκε τὴν περασμένη χρονιά ἀπὸ τὸ καινούριον σκηNIKὸ ἔργο τοῦ **Δημ. Π. Ταγκόπουλου** «Ὁ Αυτωμόδ», γραμμένον μὲ δύναμη καὶ τέχνη, γιομάτο ἐπαναστατικὴ πνοή, πού παραστάθηκε μὲ μοναδικὴ ἐπιτυχία στὴ Νέα Ὑόρκη τῆς Ἀμερικῆς. Τυπωμένον σὲ κομψὸ βιβλίον, κυκλοφόρησε πλατιά, ὁ «Γήταυρος», τὸ γνωστὸ δρᾶμα τοῦ **Ρήγα Γκόλφη**, ἔργο πού πρωτῶνοιξε τὴν κοινωνιστικὴν μας φιλολογίαν. Βγήκανε συγκεντρωμένα σὲ βιβλίον τέσσαρα σκηNIKὰ ἔργα τοῦ **Γρηγόρη Ξενόπουλου** στὴ σειρά τοῦ «Θεάτρου του». Ἀνεβάστηκε στὴ σκηNIKὴ καὶ παίχτηκε μ' ἐπιτυχία πολλὰς φορὰς ἡ ἠθογραφία τοῦ **Μαντελῆ Χόρν** «Φιντανάκι», κ' ἀπαγορεύτηκε ἀπὸ τὴν ἀστυνομίαν τὸ παίξιμον τοῦ «Χριστὸς Ἀνέστη» ἀντιπολεμικοῦ ἔργου τοῦ ποιητῆ **Σωτήρη Σκίπη**. Βγήκε ἀκόμα σὲ βιβλίον ἡ «Κόκκινη Πρωτομαγιά» δρᾶμα γραμμένον ἀπὸ τὸ **Γ. Σημηριώτη**.

Ἀπὸ τὰ περιοδικὰ ἀξιωματικὰ εἶναι τὰ «**Γράμματα**», πού βγαίνουνε στὴν Ἀλεξάνδρεια, τὸ «**Δελτίον τοῦ Ἐκπαιδευτικοῦ Ὀμίλου**», καὶ ἡ «**Κομμουνιστικὴ Ἐπιθεώρησις**» πού συγκεντρῶ-

νει φροντισμένα ὅλη τὴν ἀπολυτρωτικὴν κοινωνικὴν κίνησιν, πού συμβολίζεται μὲ τὸ ξύπνημα τοῦ λαοῦ, καὶ μὲ τὸ ἀνέβασμά του σὲ ἀψηλότερες σφαίρες δράσις κ' ἐνέργειας.

Νέοι πού γράφουνε στίχους καὶ πεζὰ φανερωθήκανε ἀρκετοί, καὶ μάλιστα πολλοὶ ἀπ' αὐτοὺς εἶναι ἀξιοπρόσεχτοι, δίνοντας ἐλπίδες πὼς θὰ ξετυλιχτοῦνε μιὰ μέρα σὲ ἀληθινὰς ἀξίες.

ΕΠΙΘΕΩΡΗΤΗΣ

ΞΗΡΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Τὰ σύχρονα ρομάντσο. — Ἡ «Κατάχτησις» τοῦ Ὀρμουά. — Ἡ «μόδα» τοῦ κ. Μουστοζύδη — Ἀνέκδοτα γράμματα τῆς Στάελ — Μία διάλεξις γιὰ τὴν μαντὰ ντὲ Σαβινιέ — Τὸ βιβλίον τῆς Ὀμορφιάς.

Τώρα τελευταῖα φαίνεται, — λέει ὁ Ἀντρέ Τερὶβ σὲ μιὰ του κριτικῆ — πὼς ἡ θεὰ Εὐκόλλα βλάπτει τὴν φιλολογίαν πιδ πολὺ παρὰ ἔλα τὰ ἄλλα εἰδωλα τῆς ἀγορᾶς κ' ὅλες οἱ πρόληψεις τοῦ κόσμου. Ἐτσι τὸ σύχρονο ρομάντσο, λέει, μὲ τὴν συνήθειαν ὁ συγγραφέας του ἀπ' τὴν μιὰ νὰν τὸ γράφει σὲ δέκα μέρες κ' ὁ ἀναγνώστης ἀπ' τὴν ἄλλη σὰν τὸ διαβάσει σὲ μιὰν ὥραν, πᾶει νὰ ξαναγυρίσει στὴν κατώτερη μορφή πού εἶχε πρὶν ἑκατὸ χρόνια. Καὶ τὰ λέει ἔλ' αὐτὰ παίρνοντας ἀφορμὴ ἀπὸ τὴν Ρόζα Μπέργκεμ τοῦ Ζοζὲ Ζερμαίν. Σύντομα τὸ ρομάντσο αὐτὸ εἶναι μιὰ συγκινητικὴ ἱστορία. Ἡ Ρόζα, μιὰ γερμανίδα κοπέλα, ἀν καὶ μόλις ἔχρασε στὸν πόλεμον τὸν ἀρραβωνιαστικόν της, ἐρωτεύεται ἕναν αἰχμάλωτον, τὸν βοηθαίει νὰ δραπετέψει ἀπὸ τὸν περιορισμό, τὸν κρύβει, καὶ τὸ πιδ μεγάλο τέλος, τότε βοηθαίει καὶ νὰ γυρίσει πίσω στὴν πατρίδα του. Παταὶ τὸ τρομερὸν τῆς πάθος, θυσιάζει τὸ μέλλον της, τὴ ζωὴ της, καὶ τὸ δέχεται νὰ χάσει ἀγύριστα ἐκεῖνον πού ἀγαπάει τὴ στιγμὴ πού πρόκειται γιὰ τὴ δικὴν του σωτηρία. Αὐτὸ εἶναι βέβαιον ἕνα ὠραῖον θέμα. Μὰ ἡ ἐπιπερασία του, ἡ πλκκὴ καὶ γενικὰ τὸ γράψιμον τῆς Ρόζας Μπέργκεμ δὲν ἱκανοποίησαν τὴν κριτικὴν πού εἶχε ἀξίωσις ἀπὸ τὸ δυνατὸ τάλεντον τοῦ Ζοζὲ Ζερμαίν.

— «Ἡ Κατάχτησις» τοῦ Μαρσέλ Ὀρμουά μὲ τὴν ἡρωίδα της, τὸν αἰώνιον τύπον τῆς γυναίκας πού εἶμαι τύχει νὰ ταλαντεύεται ἀνάμεσα σὲ δυὸ ἔρωτες, γέρνει πάντα της σχεδὸν καὶ σταθερὰ πρὸς τὸν ὀλιστικώτερον, θυμίζει λίγον τὶς Deux Etireintes τοῦ Ντωντὲ κ' ἀπὸ τὰ σύχρονα, τὴν «Κυρία τοῦ Πολέμου» τοῦ Ἀμπέλ Ἐρμάν. Ἀπὸ τοὺς δυὸ ἀξιοματικῶς πού τὴν περιστοιχίζουσι μὲ τὶς ἀδρότητές τους, ὁ ἕνας εἶναι πιδ ποιητῆς, ὁ ἄλλος πιδ ὀλιστῆς, μιλάει πιδ πολὺ στὶς αἰσθησις τῆς ἡρωίδας παρὰ στὴν ψυχὴ. Καὶ ἡ αἰώνια γυναῖκα συγκινεῖται βέβαιον στὴν

ἀρχή ἀπὸ τὸν ἐξευγενισμένον ἔρωτα τοῦ πρώτου ὁ ποιητὴς εἶναι ἡ πρώτη τῆς προτίμηση μὰ ἐφήμερη κι ἀλαφριά. Κείνος ποὺ τήνε συγκινεῖ πὺδ σοβαρὰ καὶ ποὺ θὰ τὴν κρατήσει, ποὺ τῆς σβήνει ἀκόμα καὶ τὴν ἀνάμνηση τοῦ ἀντίπαλου, εἶναι ὁ δεύτερος μνηστήρας ποὺ μιλάει σὲς αἰσθησεῖς. «Ξαίρουνε οἱ γυναικίαις πραχτικὰ νὰ συνδυάζουνε τὰ πράγματα» αὐτὴ σὰ νάσαι ἡ ὑπόκρουση ποὺ συνοδεύει τὸ ἐξυπνο ρομάντισο τοῦ Ὁρμουά. Ἄν ἔβαζε μέσα στὸ γράψιμό του πὺδ πολλὴ εἰρωνεία ποὺ θάκανε νὰ φάνταζαν καλύτερα οἱ χαρακτήρες του, μὲ περισσώτερη εὐχαρίστηση θὰ διαβαζόταν τὸ ρομάντισο του. Κ' εἶταν ἀνάγκη νὰν τὸ κάνει γιατί ἔσο πὺδ συνειδησιμένη, πὺδ κοινὴ — ὅπως ἡ παραπάνω — εἶναι ἡ ἱστορία, τόσο δυνατώτερες χάρες πρέπει γὰρ ἡ ἀπόδοση γιὰ νὰ κρατήσει τὸ ἐνδιαφέρον πάνου σ' ἓνα θέμα ποὺ πολλὰ, πολλὰς φορές, καὶ μὲ πολλὰς ἱσχυρὰς τῶρα φέρμετ', ἔχουνε ἀγγίξει.

— Ἐνα βιβλιαράκι, ὁμορφουπωμένο στὸ Περλι — ἔκδοση Πικάρ — μὰς ἤρθε στὰ γραφειὰ μας, σταλμένο εὐγενικὰ ἀπὸ τὸ συγγραφέα του τὸν κ. Β. Μουστοζόδη. Τίτλος του «Τὶ εἶναι ἡ μὸδα» καὶ τὸ θέμα του ἡ μὸδα εἰδικὰ στὸ ντύσιμο — ἡ καθ'αυτὸ μὸδα ποὺ λέμε — γιατί μὸδα ὅπως λέει ὁ συγγραφέας ὑπάρχει παντοῦ, σὲ κάθε τι ἀνθρώπινο, ἀπὸ τὴ φόρμα τοῦ παπουτσιοῦ μας ἵσαμε τὴ φόρμα τῆς κυβέρνησης καὶ τοῦ θεοῦ μας ἀκόμα. Καὶ δὲν εἶναι τὸ βιβλιαράκι του αἰσθητικὴ τῆς μὸδας. Πὺδ πολὺ ψυχολογία, ἀνάλυση πάνου σὲ ποιὰ ἐνστικτὰ ἀνθρώπινα στηρίζεται ἡ τυραννία αὐτῆ, ποιὰς ἐκδηλώσεις τῆς χαρακτηρίζουν ἐξωτερικὰ καὶ τὴ ἐπίδραση ψυχολογικὴ ἔχει πάνου μας. Ὁ συγγραφέας — γνωστὸς κι ἀπ' ἄλλα του συγγράμματα στὸν ἴδιον κύκλο — ἱστορία τῆς γαλλικῆς αἰσθητικῆς, συστήματα αἰσθητικῆς στὴ Γαλλία, καὶ βιβλιογραφία τῆς γαλλ. αἰσθητικῆς — μὰς συγκεντρώνει στὸ βιβλιαράκι του, μεθοδικὰ καὶ καθαρὰ, ἀρκετὴ παρατήρηση στὸ ζήτημα αὐτό.

— Ἐξ ἑνὸς γράμματος ἀνέκδοτα τῆς μαντάμ Στάελ πουλήθηκαν τελευταία διακόσια φράγκα στὸ Παρίσι. Εἶναι ἔλα τους ἀπὸ τὸ 1806, γραμμένα σ' ἓναν κάπιο Τυρό, διευθυντὴ τοῦ εἰκοτροφείου ποὺ εἶχε κλεισμένο τὸ γιὸ τῆς. Μέτ'α καὶ βλέπει κανένας τὴ φροντίδα τῆς γιὰ τὴν ἀνατροφή του καὶ τὴν περηφάνεια τῆς γι' αὐτὸν τὸ γιὸ ποὺ τὸν ἐτοίμαζε γιὰ μιὰ μεγάλη δόξα καὶ ποὺ κείνος δὲν ἔγινε τίποτα μὲ ἔλα αὐτά. Γιατὶ ὁ γιὸς τῆς Στάελ, βαρῶνος τοῦ Στάελ-Ὀλοστίν, δὲ μὰς εἶναι γνωστὸς παρὰ μονάχα ἀπὸ τὴς ἐνέργειάς του στὸν Ἀυτοκράτορα γιὰ νὰ φέρει ἀπὸ τὴν ἔξορία τὴ μητέρα του, κι ἀπὸ τὸ σχέδιο ἑνὸς μέτριου ἔργου σχετικοῦ μὲ τὴ δουλειὰ πορτὰ τῶν μαύρων.

— Μία ἔκδοση τοῦ Περρὲν ἔδωκε σὲ βιβλίο τὴ διάλεξη τοῦ Ἀντρέ Ἀλλαῦς γιὰ τὴ Μαντάμ ντὲ Σαβι-

νιὲ στὴν «Ἐταιρία τῶν Διαλέξεων». Μὲ τὴν εἰσαγωγή του στὴ διάλεξη αὐτῆ, σὰ νὰ ζηταίε συχώρηση ποὺ δὲν προσθέτει καινούριο στὴ βιογραφία ἢ στὴν κριτικὴ τοῦ ἔργου τῆς «θείας» Μαρκησίας. Ὁ σκοπὸς του, λέει, εἶναι μονάχα νὰ τὴν ὑμνήσει, νὰ πληθύνει τὴς συμπάθειες, νὰ δυναμώσῃ τὸ θαυμασμὸ ποὺ τῆς ἔχει ὁ κόσμος. Κ' εἶναι ὑπερβολικὴ ἡ μετριοφροσύνη του αὐτῆ. Γιατὶ ἡ μελέτη του εἶναι μὲ δύναμη γραμμένη καὶ μὰς δίνει κι ἀρκετὴ ἀνάλυση τοῦ ἔργου τῆς Σαβινιέ. Ἡ δυνατότερη ὁμορφιὰ μὲς στὴ διάλεξη αὐτῆ εἶναι ἡ πιστότητα, ἡ ἀληθεία στὴν περιγραφή, πρὸ πάντων ἅμα πρόκειται γιὰ τὴν ἐπαρχιώτικη ἢ τὴν ἐξοχικὴ ζωὴ τῆς μαρκησίας.

— Στὶς 30 τοῦ Σεπτέμβριου 1914 ὁ Ρομπέρ ντ' Ὑμέρ, (ποὺ εἶτανε γραπτὸ νὰ σκοτωθῇ ἀργότερα, στὶς 26 τοῦ Ἀπριλίου 1915 στὴν ἐπίθεση τοῦ χωριοῦ Λιζέρν) ἔγραψε ἀνάμεσα σὲς τελευταίες του θέλησες :

«Ἀπὸ τὰ ἔνα σωρὰ κομμάτια ποὺ ἀφίνω, οἱ φίλοι μου θὰ μπορούσαν νὰ πάρουνε τὰ πὺδ σημαντικὰ, κείνα ποὺ ἔχουν σχέση μὲ τὸ ἔργο ποὺ ποθῶ : ἓνα βιβλίο γιὰ τὴν Ὁμορφιά.

Καὶ παρακάτω, πάλι σχετικὰ μὲ τὸ ἔργο αὐτὸ ποὺ νερευότανε : «Σ' ἔλα μου τὰ καρνὲ κι ἔλα τὰ σημειώματά μου τίποτα δὲν εἶναι ποὺ νὰ μὴν ἔχει μιὰ σχέση ἄμεση ἢ ἔμμεση. Τὸ ἄρθρο μου «Ἀναγέννηση Καθολικὴ τὸ δημωσιευμένο στὸ Mercure de France, θάδινε ἓνα κεφάλαιο τοῦ βιβλίου. Οἱ φίλοι μου, συναρμολογώντας ἔλα αὐτά, μὲ τὸ γούστο βέβαια ποὺ χρειάζεται γιὰ μιὰ τέτοια δουλειὰ, θὰ μὲ βοηθήσουν ἔτσι γιὰ νὰ φέρω ἓνα ἔργο μὲ ἀξίωσες μιὰς μετρίως μεταθάνατης δόξας καὶ νὰ ξεπληρώσω ἓνα χρέος, τὸ πὺδ ἐπιτακτικὸ ποὺ νιώθω μέσα μου. Αὐτὴ εἶν' ὅλη μου ἡ διαθήκη».

Ἔτσι ἔγραψε ὁ ντ' Ὑμέρ. Καὶ αὐτὴ τὴ διαθήκη σήμερα τὴν ἔχτελει ὁ Καμὶλ Μακλαίρ, βγάζοντας σὲ μιὰν ἔκδοση τοῦ Mercure de France τὸ «Βιβλίο τῆς Ὁμορφιάς» συναρμολογημένον ἀπὸ τὰ σημειώματα καὶ ἄρθρα τοῦ ντ' Ὑμέρ μ' ὅλη τὴν τέχνη καὶ τὸ γούστο ποὺ ζητοῦσε ἀπ' τοὺς φίλους του καὶ μ' ἓνα ὄρατο πρόλογο γιὰ τὴ ζωὴ καὶ τὸ ἔργο τοῦ συγγραφέα. Μὲ τὸ μικρὸ αὐτὸ βιβλίο, ἀρχὴ τῆς ὄλης ἐκδόσεως τῶν ἔργων τοῦ ντ' Ὑμέρ, μὰς δίνονται ὄλες σχεδὸν οἱ ἠθικὲς ἀρχές του, ὅλη ἡ φιλοσοφία του. Ὁ θάνατος τοῦ ντ' Ὑμέρ, μονιστὴ στὴ φιλοσοφία του, μὰ μ' ἓνα μονισμὸ ἀλλιώτικον ἀπ' τοῦ Καίκελ, καὶ συγγραφέα μὲ ταλόντο σπάνιον, εἶτανε — μαζὶ μὲ τὸ θάνατο τοῦ Ρεμὸ ντὲ Γκουρμὲν — ἀπὸ τὴς μεγαλύτερες καὶ τὴς ἀνεπανόρθωτες συμφορὰς ποὺ ἔφερε ὁ πόλεμος στὰ γαλλικὰ γράμματα.

ΧΕΙΜΩΝΑΣ

Ἐξω φυσάει βοριάς δυνατὸς καὶ τὰ βουνά, βαρεῖά σκεπασμένα ἀπὸ σύννεφα σταχτόμαυρα, φαίνονται σὰ νὰ χαμήλωσαν κ' ἤρθανε πέρα κάτω.

Χιονίζει κει πάνω.

Καθισμένη δίπλα στὴ θερμάστρα κι ἀφηρημένα βλέποντας τὴ λαμπερὴ φωτιά, ξεχωρίζω τὰ διάφορα μικρὰ καρβουνάκια ποὺ τὴν ἀποτελοῦν καὶ μ' ἠδονὴ βυθίζω τὸ βλέμμα μου μέσα σ' αὐτὸ τὸ φωτεινὸ σύνολο.

Παρὰ πέρα, σὲ μιὰν ἀπέμερη γωνιά, ἡ γάτα μου κουκουριασμένη πάνω στὸ χαλί, ροχαλλίζει ἤσυχα ἤσυχα στὸ χάρδιμα κάποιων ἀναλαμπῶν ποὺ φτάνουν ἀμφίβολα ὡς ἐκεῖ κι ἐπαλὰ χρωματίζουν τ' ἐλόλευκὸ τῆς γουναρικό. Καὶ τὰ καρβουνάκια ἔλο κι ἀνάδουν ἀφίνοντας ἀπὸ καιρὸ σὲ καιρὸ ἓνα ξερὸ τρίξιμο, ἢ σκάζοντας σὲ μιὰ δυνατὴ σπίδα ποὺ σκορπιέται σὲ μύρια γερογάλγητα κελύφωτα.

Καὶ τὰ θωρῶ ἔτσι ἐνωμένα ἴθνα κοντὰ στ' ἄλλο καὶ μὲς στὸ ματωμένο τους πέλαγο βυθίζεται ἡ σκέψη μου, βλέποντας τ' ἀπειρα συναισθημάτων ποὺ ἐνωμένα κι ἀχώριστα, σὰν κάποια ἀόρατη ἀλυσίδα νὰ τὰ κρατεῖ στριχτοδεμένα, κἀντονα: σιγὰ σιγὰ στῶν ὀνείρων μας τίς φλόγες. Κι ἔλο ρίχνουμε, ρίχνουμε γιὰ νὰ διατηρήσωμε ἀκέρια τὴ θερμότη ποὺ ζωντανεύει τὴν ψυχὴ μας, γιὰ ν' ἀπολαύσωμε μὲ μιὰν ἀγρία χαρὰ τὴ λάμψη μεγαλύτερη, δυνατώτερη. Μ' ἄλλομονο πόσες φορές τραβιόμαστε πίσω, τυφλωμένοι, καμένοι!

Καρβουνάκια ποὺ μοιάζονται, σὰν καιγόσαστε, θρυλικά παλάτια, ποὺ καθ' ἓνα ἀπὸ σὰς κλείνει κ' ἓνα βασιλόπουλο γεννημένο ἀπὸ κάποιες ψευτρὲς μείρες, ὠραῖο κι ἄτυχο βασιλόπουλο! καὶ ποὺ ἀποτεφρώνεστε ἀπὸ τὴν ἐρμὴ τῆς ἀσθεστῆς σας φλόγας, πηγαίνετε νὰ ταφήτε σὲν κοινὸ τάφο τῶν ἀδερφίων σας κάτω ἀπὸ τὸν ἄχαρο σωρὸ τῆς στάχτης.

Μὰς φωτίσατε, μὰς θερμάνετε, στὰ μάτια μας καθρεφτίστηκαν οἱ ὠραῖες κι ἀγριὲς ἀναλαμπές σας, κ' ἦπιε βαθεῖα ἡ ψυχὴ μας ἀπὸ τὸ πυρὸ κρασί ποὺ τὴν ποτίσατε. Σβύσατε, ἀφοῦ ἔτσι εἶναι γραφτό, πεθάνετε, χαθῆτε, κι ἂς μένουν πίσω σας κάποια μαῦρα σημάδια ποὺ ἀφίνουν οἱ πυρκαϊές.

Ἡ θερμάστρα ἀρχίζει νὰ σβύνῃ. Ἡ γάτα ποὺ ζύπνησε τραβιέται κι αὐτὴ ἀνήσυχα πιδ κοντὰ. Οἱ τελευταῖες ἀναλαμπές ποὺ μοιάζουνε ἀργὸ ψυχρὸ γημα, ἀμυδρὰ φωτίζουν τὴν ἄκρη ἀπὸ τὸ σκοῦρο μου φόρεμα, ἔσο ποὺ σιγὰ σιγὰ κι αὐτὸ παίρνει ἀχνὰ τὸ πρῶτο του μαῦρο χεῖμα μέσα στὴ μισοσκότεινη τῶρα ἀτμόσφαιρα τῆς ἔρημης κάμαρας κ' εἶμαι σὰ φάντασμα ἀμφίβολο, σὰ σκιά φευγαλέα ποὺ γλυστράει καὶ χάνεται μὲς στὰ σκοτάδια.

Κι ἔξω ὁ βοριάς σφυρίζει κι ὁ χειμῶνας ἀσπρίζει τὰ βουνά.

15. 1. 1922.

ΑΘΗΝΑ Ν. ΤΑΡΣΟΥΛΗ

Ο ΣΤΡΑΤΗΧΟΤΖΑΣ*)

Ἄσσο-ἐν Ντίν Χότζα εἶνε δημοτικώτατος σ' ὄλους τοὺς Ἀνατολικούς λαούς, συνεπὸς καὶ σ' ἐμᾶς τοὺς Ἕλληνες. Τ' ἀνέκδοτά του, τ' ἀστιά του, οἱ ἱστορίες του, οἱ παροιμίες του φέρονται ἀπὸ στόμα σὲ στόμα, κι' ἀποτελοῦν ἔτσι τὴ λαϊκὴ σοφία. Μ' ὄλον τὸ ἄβασθ τους—πολλές φορές—καὶ τὴν ἀνοησία τους, ὁ λαὸς βρίσκει πάντα τὴν κατάλληλη εὐκαιρία νὰ τὶς ἐφαρμόσῃ καὶ νὰ δώσῃ σ' αὐτὲς πλάτος ἐννοίας καὶ φιλοσοφικὴ βαθύτητα. Πόσες φορές—μιλώντας μὲ ἀνθρώπους τοῦ λαοῦ, δὲν ἀκοῦς τὸ στερεότυπο «Μιὰ φορά ὁ Στρατηχότζας....» Γιατὶ στὸ στόμα τοῦ λαοῦ ποὺ ἔχει τὴν ἰδιοφυΐα ἔλα τὰ ξενικά ὀνόματα νὰ τὰ συμμορφώσῃ μὲ τὴ φθογγολογία του καὶ μὲ τὸ τυπικὸ του, τὸ ἀραβικὸ ὄνομα *Νασρ-ἐν Ντίν-Χότζα* (ποὺ ἀραβικὰ σημαίνει *Νίκη τῆς Θεοσελίας*) ἔγεινε ρωμαίικα, στὴν ἐραχὴ *Ναστραδίν Χόντζας*, καὶ σιγὰ, σιγὰ ἔβησε σὲ πρὸ ρωμαίικο, *Στρατηχότζας* »

Ἄσσο Στρατηχότζας, λοιπόν, ἦταν ἓνας ἀπὸ τοὺς πρὸ ἀγαπημένους φιλόσοφους τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ καὶ τ' ἀνέκδοτά του, πότε ἀλλαγμένα σύρριζα καὶ πότε παρατενωμένα σὰ λίστιχα ἀλατίζουν καὶ νοστιμίζουν συχνὰ τίς κουβέντες καὶ τίς συζητήσεις τοῦ λαοῦ μας.

Ἄν ἐρωτήσης ἓναν ἄνθρωπο τοῦ λαοῦ τί ἦταν ὁ Στρατηχότζας, θὰ σοῦ πῇ δίχως δισταγμὸ :

— Ἕλληνας !..

ἴσως, μάλιστα νὰ σοῦ προσθήσῃ πὸς τὸν εἶχε γνωρίσῃ κι' ὁ παπποῦς του γιατί ἦτανε οὐχωριανὸς του! Ἀπαράλλακτα ὅπως καὶ οἱ Τούρκοι τὸν θέλουν Τούρκο μὲ πατρίδα καὶ μὲ τόπο δράσεως ποτὲ τὸ Ἰκόνιον, ποτὲ τὴν Προύσα, ποτὲ τὸ Ἄβρι Σελιρ κλπ. Ὁ Τουρκικὸς λαὸς πιστεύει, μάλιστα, πὸς στὴν Προύσα ὑπάρχει κ' ὁ τάφος του, καὶ τότε δείχνουν κιόλας! Οἱ Πέρσες τὸν θέλουν Πέρση, κι' εἰ Ἄραβες Ἄραβα. Τὶ εἶναι εἰς τέλος αὐτὸς ὁ πολυθρύλητος Χότζας; Εἶναι ἀπλούστατα, ὁ λαὸς ὁ ἴδιος, ὁ λαὸς τῆς Ἀνατολῆς ποὺ δημιούργησε ἓνα ὄνομα γιὰ τὰ τοῦ φορτώσῃ στὴ ράχη του ὅλη τὴ λαϊκὴ ἔξυμνάδα καὶ θυμοσοφία. Κι' ὅταν ἀμφισβητεῖται ἡ ὑπαρξὴ τοῦ Ὁμήρου, κι' αὐτοῦ ἀκόμα τοῦ Σαξπηρ ἢ ὑπαρξὴ, δὲν εἶναι τόσο σπουδαῖο καὶ τόσο ἀδύνατο ν' ἀμφισβητηθῇ καὶ ἡ ὑπαρξὴ ἑνὸς ἀγαθοῦ Χότζα.

Οἱ ἱστορίες του στὸ Ἑλληνικὸ κοινὸν εἶνε γνωστὲς ἀπὸ μιὰ παλιὰ ἔκδοσιν τῆς Βενετίας, μετὰφραση ἀπὸ τὸ Τουρκικὸ, ὅπου ὁ ἀνώνυμος μεταφραστὴς μᾶς παρουσιάζει τὸ Χότζα ὡς Τούρκο. Πρὸ εἴκοσι περίπου ἐτῶν, ἔγεινε κ' ἐδῶ μιὰ ἔκδοσιν τῆς ἀνθρωπιάς, σὲ δυὸ ἢ τρία τυπογραφικὰ φύλλα, ἀπὸ τὸ μακαρίτη Βασί-

*) Ὁ πρόλογος τοῦ νέου βιβλίου, «Οἱ εὐστράτεες ἱστορίες τοῦ Νασρ-ἐν-ντίν-Χότζα» ποὺ ἐξέδωκε τώρα ὁ κ. Γ. Ι. Βασιλαίου,

λειο Κάνδη, ἀρχιλογιστὴ τοῦ Κεντρικοῦ Πρακτορίου τῶν Ἑφημερίδων. Στὴ μετάφρασή του αὐτή, ὁ μακαρίτης Κιάνης ὑποστήριξε πῶς ἔδινε τοὺς ἀληθινούς μύθους «τοῦ Τούρκου Αἰσώπου.»

Ὡς τόσο καὶ μ' ὅλη τὴ βεβαίωση τοῦ Κάνδη ὁ Νασρ-ἔν-Ντιν-Χότζας δὲν ἦταν Τούρκος, οὔτε οἱ ἱστορίες του εἶνε τούρκικες. Τὸν εὐτρώπελον αὐτὸν τύπο τοῦ λαϊκοῦ σοφοῦ, τὸν ἔχουν καὶ τὸν θέλουν γιὰ δικό τους — ὅπως εἶπα παραπάνω — καὶ οἱ Πέρσες καὶ οἱ Ἄραβες, καὶ τὸν συναντοῦμε σὲ πολλὰ ἀρχαῖα λαϊκά βιβλία τῶν δυο αὐτῶν λαῶν, ὅπως λ.χ. στὶς «Χίλιες καὶ μιὰ Νύχτες» στὸ «Περσικὸ Μυθολόγιο,» ποῦ εἶναι κατὶ παραπλήσιο μὲ τὴ «Χαλιμᾶ,» καὶ σὲ πολλὰ ἔργα ξακουστῶν ποιητῶν, γραμμένα σ' ἐποχὴ ποῦ οἱ Τούρκοι δὲν εἶχαν ἀκόμα φιλολογία.

Σ' ὅλα τὰ ἔργα αὐτά, ὁ Νασρ ἔν-Ντιν-Χότζας εἶναι ἄλλοτε ὁ τύπος, ὁ μαρὸς καὶ συγχρόνως, πανοῦργος, ὁ ἀπλοϊκός, συγχρόνως, καὶ κατεργάρας, δόλιος καὶ μουζαβίρης, ἄλλοτε ὁ τύπος τοῦ ἀγράμματος καὶ ἀμαθοῦς δασκάλου καὶ ἱερωμένου ποῦ κάνει πῶς ὅλα τὰ ξέρει καὶ ἀπὸ τὴν θμάθειά του εἶνε καταδικασμένος πάντα νὰ πέφτῃ σὲ γκίφες καὶ νὰ γίνεται γελοῖος — ἰδιότητες ποῦ ἀπέδιδαν ἐκείνην τὴν ἐποχὴ στοὺς Τούρκους οἱ Ἄραβες καὶ οἱ Πέρσες. Αὐτοί, λαοὶ τρωδευμένοι, τότε, ραφινარიσμένοι, καὶ τειραπέρατοι, δὲν παρέλειψαν νὰ πλουτήσουν τὴ φιλολογία τους μὲ πλῆθος πνευματώδεις ἱστορίες, ὅπου ζωγράφιζαν τὶς πνευματικὲς ἀτελειες τῶν Τούρκων, λαοῦ ἀμαθοῦς καὶ ἀξέστου, τὸν ὁποῖον εἶχαν κατακτήσει τότε, καὶ μὲ πολὺν κόπο τὸν διαπαιδαγωγοῦσαν, ἔνεκα ἀκριβῶς τῆς μπουνταλοσύνης του, καὶ γιὰ τὸν ὁποῖον ἔτρεφαν, καὶ μπορῶ νὰ πῶ, καὶ τρέφουν ἀκόμα, μιὰ φυσικὴ ἀντιπάθεια.

Γιὰ τοῦτο συχνά, μέσα στὶς «Χίλιες καὶ Μιὰ Νύχτες» στὸ μεγάλο αὐτὸ μνημεῖο τῆς Ἀραβικῆς Φιλολογίας, καὶ σ' ἄλλα παρόμοια, βλέπομε πλῆθος τέτοιες κωμικὲς ἱστορίες ποῦ ὁ γελοῖος ἥρωας τους εἶνε : «Ἐνας Τούρκος, ἀμούστακο παλληκᾶρι...» ἢ «Ἐνας Τούρκος-Σέχας (γέρος ἱερωμένος) μὲ θεόρατο σαρίκι...» ἢ «Ἐνας Τούρκος ποῦ ἔκανε τὸ δάσκαλο τοῦ Νόμου καὶ τῆς Θρησκείας...» κτλ. κτλ. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπο ἀρχίζουν πολλὲς ἱστορίες τοῦ παρόντος τόμου, στὸ βιβλίον τῆς «Χαλιμᾶς» ὅπως παρ. χαρ. ἢ ὑπ' ἀριθ. 8, «ὁ Χότζας...ξεμαυλιστής» (Χίλιες καὶ Μιὰ Νύχτες : 685ῃ νύχτα) ἢ ὑπ' ἀριθ. 13, «Ὁ Γάιδαρος ποῦ... δὲ γίνεται ἄνθρωπος» (388ῃ νύχτα), ἢ ὑπ' ἀριθ. 17, «Ἡ ἱστορία τοῦ Ψαριοῦ» (393ῃ νύχτα,) κτλ. κτλ. ἐνῶ, πάλι, ἄλλες, ποῦ στὶς «Χίλιες καὶ Μιὰ Νύχτες» ἀναφέρονται σὲ πρόσωπα ἱστορικά, περιελήφθησαν στὸ βιβλίον τοῦ Χότζα καὶ παρουσιάστηκαν ὡς ἐπεισόδια ποῦ συνέβησαν σ' αὐτόν, ὅπως λ.χ. ἢ ὑπ' ἀριθ. 18, «Ἡ Συνταγὴ» (395ῃν Νύχτα) ποῦ στὴ «Χαλιμᾶ» ἀναφέρεται ὡς ἐπεισόδιο τοῦ περιφήμου Χαλίφη τῆς Βαγδάτης Χαροῦν ἐρ-Ρασοῖν καὶ τοῦ βεζύρη του Γκάφαρ τοῦ Βαρμεκίδη, μ' ἕναν ἀπὸ τοὺς Βεδουῖνους τῆς ἐρήμου, ποῦ εἶναι ξακουστοὶ γιὰ τὴν ἐλευθεροστομία του.

Ἀργότερα, τὸν 17ον ἢ 18ον αἰῶνα, κάποιος Ἄραβας, ἀγνωστο ποιᾶς, συνέλεξε ἀπὸ τὴ «Χαλιμᾶ» ἀπὸ τὸ «Περσικὸ Μυθολόγιο» καὶ ἄλλες ἀραβικὲς καὶ περσικὲς πηγές, τὶς εὐτρωπελὲς αὐτὲς ἱστορίες καὶ τὶς μετέφερε ἢ δόλοληρες ὅπως ἦσαν ἢ συντομευμένες, (παίρνοντας μόνο ἀποσπᾶσματα αὐτῶν, ποῦ ἀποτελοῦν στὰ μακρὰ ἐκεῖνα ἱστορήματα, ἀπλὰ ἐπεισόδια — κι αὐτὲς εἶναι οἱ περισσότερες) σὲ ξεχωριστὸ βιβλίον, βάζοντας γιὰ γενικὸ ἥρωά τους ἕνα μόνο πρόσωπο τὸν **Νασρ-ἔν-Ντιν Χότζα**, ἢ, ἀκριβέστερον, **Γκόχα**, λέξη ποῦ σημαίνει τὸν ἐγγράμματο, τὸν ἄνθρωπο τοῦ Νόμου καὶ τῆς Θρησκείας, μὰ, ποῦ ἀποδίδεται γενικῶς ὡς τίτλος σὲ ἀνθρώπους ἐλαφρόμυαλους καὶ ἀπλοϊκοῦς. Αὐτὰ τὰ **Ναουάνιρ ἐλ Γκόχα** («Τὰ παράξενα καὶ κωμικὰ ἱστορήματα τοῦ Γκόχα») εἶναι πολὺ διαδεδομένα στὴν Ἀνατολή, ἰδίως στὴ Συρία καὶ Αἴγυπτο, ὅπου ἀριθμοῦν χιλιάδες λαϊκῶν ἐκδόσεων καὶ ὅπου διαβάζονται ἀπὸ τοὺς ἐντοπίους ἀχόρταγα.

Ἀργότερα, ἀκόμα, οἱ Τούρκοι μετέφρασαν ἕνα μεγάλο μέρος ἀπ' αὐτὰ στὴ γλῶσσα τους, καὶ ἔκαναν, ὅπως εἶπα, τὸν ἥρωά τους δικό τους, μεταφέροντας ἀκόμα καὶ τὸν τύπο τῆς δράσεώς του στὴ Μικρὰ Ἀσία.

Πρὶν κλείσω τὶς πεταχτὲς αὐτὲς σημειώσεις μου, ὑπεῖλω νὰ προσθέσω, ὅτι στὴν ἀραβικὴ ἐκδοσὴ ποῦ ἀκολούθησα, ὑπάρχουν καὶ ἄλλα ἀνέκδοτα πολλὰ τοῦ Χότζα, πενήντα περίπου τὸν ἀριθμὸ, ποῦ θεώρησα περιττὸ νὰ συμπεριλάβω στὴ μετάφραση τούτη, γιὰτι μερικὰ ἀπ' αὐτὰ εἶναι ἀπλῶς ἐπιμερῆς παραλλαγὲς ἄλλων, καὶ θάταν παράλογη ἢ ἐπανάληψή των, ἄλλα εἶναι πολὺ ἀνόητα καὶ ἀνάλατα, καὶ θὰ κούραζαν τὸν ἀναγνώστη, καὶ ἄλλα, τέλος, εἶναι παρὰ πολὺ «ἐλεύθερα» καὶ μπαίνουν στὸν κύκλο τοῦ Αἰσώπου καὶ τοῦ Ἀνηθίκου, καὶ δὲ θὰ ἦθελα ἢ μετὰφρασί μου ν' ἀποκλεισθῇ ἀπὸ τὴν κοσμίαν καὶ ἠθικὴν ἑλληνικὴν οἰκονομία.

Ἀθήνα, Νοέμβριος 1921. Κ. ΤΡΙΚΟΓΛΙΑΝΗΣ

ΞΕΝΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

Mercure de France, 15 τοῦ Δεκεμβρίου 1921 Ζυλ ντε Γκολτιέ : Ἡ αἰσθητικὴ ἠθικότη. Πῶλ Ὀλιβιέ : Ὁ Μωρῆς Μαίτερλεγκ καὶ τὸ μεγάλο μυστικόν. Ρενὲ Μορῶ, νουβέλλα. Πῶλ Σουσσόν : ἀνάμνησες (ποίημα) Ἀρνὲ Μαξέλ : οἱ τρεῖς Πειρασμοὶ τοῦ Ἁγίου Ἀντωνίου. Τζερολάμο Λατζέρι : ἡ χρονιά τοῦ Dante. Ἐπιθεώρηση τοῦ δεκαετηθήμερου κλπ.

Mercure de France, 1 τοῦ Γενάρη 1922 : Μαρσέλ Ρουφ, ἢ Κίνα καὶ ἡ διάσκησις τῆς Βάσιγκταν. Λουί Μαντέν, Χάδι τῆς Νιότης (ποίημα) Μάρτ Ζελίς : ἡ ἐπικίντησις ζώνη (ρομάντος) Ἐπιθεώρηση φιλολογικὴ, κοινωνικὴ, πολιτικὴ βιβλιογραφία κλπ.

Le Monde Nouveau, 1 τοῦ Γενάρη 1922 : Ζάν Ἐριτιέ, τὸ θέατρο τοῦ Φρανσουά ντε Κυρέλ. Κριτικὰ ποιήματα τοῦ Πελλερέν, Κοττινέ, Ζαλαμπέρ, Ρομπέρ Βεῦσσις : νομοθετικὸς ρεαλισμὸς στὴν Ὀλλανδία. Φιλολογία, τέχνη, νέα βιβλία κλπ.

Revue de littérature comparée, Ὀκτώβριος — Δεκέμβριος τοῦ 1921 : Ντιμόφ : μιὰ ἐγγλέζικη πηγὴ τῆς «Ἐφεύρησις» τοῦ Ἀντρέ Σενιέ. Τροσσόν : ὁ Χέρινγκερ καὶ ὁ Ααρμαρτίνος. Π. Μαρτίνο : γιὰ δυο μουσουλμανικὰ ποιήματα τοῦ Δεκόντ ντε Αἰλ κλπ.